

WELAT

*Hikûmeta nû jî kurdan nabîne
Ev agir wê hikûmeta nû jî bişewitîne*

Hevpeyvin Xemgînê Remo:

Ez evîndarê bejna yarê me,
Ez evîndarê welatê birîndar im

Rüpel 8-9

Yalçın Küçük:

Bûyerên dawîn generalan jî
dide fikirandin

Rüpel 15

Mahmut Dumlayıcı:

Li ser 14'ê tîrmechê nîvîst:
Mîrinê jî wan şenin kîr

Rüpel 16

Fener Rojbiyanî: Çiroka kovara
Der Spiegel

4

Azad Avaşin: Ala Serhildanê
Vedat Aydin

7

Samî Berbang: Pirtûka bûyerên
ne-asayı: Mêre Avis

13

Ji Xwendevan

BIRËZ xebatkarêni Azadiya Welat, ji bo ku hûn rojnameyeke bi ziman û çanda kurdî ji gelê kurd re diweşînin, em gelek spasiyên xwe ji we re dişin.

Bi riya we, em silav û rîzên xwe ji rojnameya "Demokrasi" re ji bi rî dikan û em bi derketina rojnameya nû "Ülkede Gündem" gelekî kîfîxwîs bibin. Ji bo anketa we ku we ji bo MED TV'ye weşandîye ji, em gelekî spasiyên xwe ji we re dişînin, em hêvî dikan ku hûn ê bi girseyeke mezin re karibin têkiliyên xwe deymin.

"Bê MED-TV nameşe"

ESMA DALGÎC-HURİYE DALGÎC

EZ xorxî herêma Tolhîdanê me. Nêzîk 3-4 sal in ez hînî zimanê xwe bûm. Min berê dizanibû devokê me gelekî asimile bûye. Ji bo ku ez kurdî biaxîvin, fêm bikim, min ferhenga Dr. Izolî û pirtûka 'Rêzimana Zimanê Kurdi' (soranî-kurmancî) kirî. Berî niha bi 4-5 salan "Welat" derketibû û min ew nikaribû bixwenda, kurdîya min hindik bû. Paşê rojnameya "Welatê Me derket, paşê ji" "Azadiya Welat. Ji Welatê Me vir da min hemû hejmar nebin ji gelek hejmar kirîn.

Xwestinê min ji we hevalan hene: Hebekî koşeya xwendevan fireh bikin, bi hûnermendê wekî Xelîl Xemgîn, Besê, Şehîrbâna Kurdi re biaxîvin, roportaj çebikin, biweşînin. Xaçepîrsê hebekî fireh bikin. Divê hûn hineki ji li ser kes û mijarê dîrokâ rawestin, mîna Serhildan, dîroka partiyê, navê qomutan.

GÖKHAN İMER/MALATYA

Rengê şer diguhere

SAMI TAN

Calakiyên dawîn ên gerîla dewleta tirk ji binî ve dihejînin. Pişti xistina firokeyan, îcar ji karistana çekan a Kirikkaleyeji hêla hêzîn gerîla ve hate hilfirandin. Ev çalakî ji didin zanîn ku wê êdî şer bi şeweyekî klasîk neyê meşandin. Ev bûyer tiştekî din ji nîşan didin. Ev tişt ji zivîrbûna gelê tirk a ji şer e. Berê di çalakiyên biçûk, de ji kampanyayêne mezin dest pê dikirin, lê îcar digel ew qas propagandaya çapemeniyê ji gel tu eleqe nîşanî banga alîkariyê nade, her wiha banga kanaleke televîzyonê ya ji bo avakirîna karistana ku hate hilfirandin ji, zêde deng veneda.

Helwesta çapemeniya tirk a li hemberî nûçeyen şer ji balkê e. Hin caran kuştina bi dehan leşker wekî kurtenûce tê dayîn, hin caran ji bûyeke biçûk tê mezinkirin. Di nêzîktedayîna wan de tişte serdest hê ji ew e ku bi hejmara cendekan, asta serkeftina dipîvin. Lewre dema li rastê tiştek nîn be ji hejmara kesen ku hatine kuştin li ba xwe zêde dikan. Divê bê gotin ku

di vî warî de ji astengiyêne wan hene. Edî ew ji tê gihîstine ku, kes baweriya xwe bi daxuyaniyê OHAL'ê nayine. Lewre ji bi hin agahiyêne nû dixwazin wan daxuyaniyan bixemilînin. Bo nimûne, li gorî nûçeyekê ku roja 9'ê tîrmehê, di piraniya rojnameyêne tirk de cih girt, 300 gerîlayan avêtine ser Qereqola Aktütün a li Şemzînan, lê 30 gerîla hatine kuştin. Hinek ve hejmarê bes nabînin, lewre ji dibêjin 40 heb hatine kuştin. Hinekîn din ji 40 ên ku li gorî wan, li cihêne din hatine kuştin li ve hejmarê zêde dikan û ew hejmar di be 80 gerîla.

Tişte hevpar di hemû nûçeyan de hejmarâ kuştîyen hêzîn dewletê ye: Leşkererek û cerdevanek mirîye, cerdevanek ji birîndar bûye. Kesen ku nûçê amade kirene, ji bîr nekirine ku bibêjin, gerîlayan cendekîn hevalen xwe bi xwe re bîne. Her wiha ji bo ku mirovîn din ji bi vê serkeftina arteşê bidin bawerkirin, tê gotin ku yekemîn car hêzîn tirk bi riya hewayî bi lezgîn 500 leşker kişandine herêmê,

lewre ji ev serkeftin bi dêst xistiye. Îcar gelo vê çîrokê, sernavê "dûrî aqilan e, lê rast e" heq nekiriye?! Wekî tê zanîn di quncikêne hinek weşanan de, di bin vî sernavî de hinek bûyeren dûrî aqilan têni nîvîsandin. Niha ew ji têdigîhejin ku zêde cudasî di navbera van "nûçeyan" û bernameya Saadettin Teksoy de nemaye, lewre ji hinekî dixemîlinin.

Li aliye din her hikûmeta ku nû tê, bi mirov "xwezi bi sala par" didin gotin. Deylîta ku xwe bi her awayî xwe spartîye hêzîn feodal, niha wekî jêderka arîşeyan, hêzîn feodal destîşan dike. Cigirê Serokwezîr Bülent Ecevit ji bo ku van dîtin û ramanen xwe ji hev ketî, bîne zîmîn çû Amedê. Ecevit ji bo ku çavêne xwe ji nasnameya kurdan re bigire, îcar pirsgirêka kurdî wekî pirsgirêka aborî û civakî bi nav kir. Cigirê Serokwezîr û Hikûmeta nûhatî ji bîr dike ku feodalên bakurî têriwan nekirine, îcar, destê xwe avêtine hevsarê feodalên başûrî ji.

Wekî me di destpêkê de ji da zanîn, edî şer hîmê dewletê dihejîne. Li aliye din edî gerîla ne tenê sînorê di navbera Kurdistanê de ji holê rakirine, her wiha sînorê di navbera Turkiye û Kurdistanê de ji tê hilweşandin. Sibe roj dibe ku hikûmet ji bêgavî (mecburi) ciyayen herêma Bahra Şer û Anatoliya Navîn ji bombebaran bike.

Zeman ji bo kurdan ci ye?

Yê nîvîskar bi nîvîsên xwe, yê hunermend bi hunerên xwe yê karker bi ked û afîrandina rîxistîna xwe, yê xwendevan ji bi zanîn û çalakiyên xwe di hêla leşkerî, konevanî, civakî û çandî de divê zemanê xwe bi tê ji derbas bike.

mên. Lewre, eger ku ne bi vî awayî bûya ne gengaz bû, ku gelê kurd xwe bigihan-da çerxa mirovahiyê.

Tevgera azadiyê li welatê rojê, zeman bi nirx û wate kiriye. Iro bi vê bandora şerî azadiyê, ew kal û pîrîn me yên ku bi temenê xwe şest û heftê salîne, rih û dilê wan ciwan bûye û bûne mîna xortê çardesalî. Edî ew emrê ku di valahiyê de derbas dîkir, iro ji bo dagirtina wî zemanî, di nav serhildan û şerî neteweyî de bi çalakî cihê xwe digire.

Iro şer ji bo kurdan bûye namûs, şeref û rûmet. Li derveyî şer, edî tu rî jê ra ne-maye. Ew emrê ku li derveyî şerî azadiyê bê derbaskirin, ew mirin e. Yê şer neke, ne yê jiyanê, yê gorê ye.

Ji bo ku em nebin yê gorê, gerek em zemanê xwe çawa tijî bikin? Gerîla iro bi

kefaret û lehengîyeke mezin, zemanê xwe bi şer û taktîkên şer tijî dike. Pêwist e her mirovîn welatparêz ji xwe û zemanê xwe li gorî vê rastiya şer amade bike. Yê nîvîskar bi nîvîsên xwe, yê hunermend bi hunerên xwe, yê karker bi ked û afîrandina rîxistîna xwe, yê xwendevan ji bi zanîn û çalakiyên xwe di hêla leşkerî, konevanî, civakî û çandî de divê zemanê xwe tê ji derbas bike.

Wekî ku tê zanîn iro dijiminê kedxwar ji bo têkoşîna gelê me ji holê rake şev û rojîn xwe dike yet. Tevahîya saziyên xwe kîrîne parçeyeki şerî taybetî û dide şuxilandin. Zemîn li hemberî têkoşîna me bi rengîkî pir dijwar dide xebitandin. Her roj bi fen û fûtîn xwe yên nû dixwazî yekîfî û tevgera gelê kurd ji hev parçê bike. Iro bi sedhezaran leşkeren xwe, tanq û topên xwe şandine başûrê Kurdistanê. Careke din axa welatê rojê wêran û dagirker dike. Dijmin iro li hemberî me zemîn bi vî rengî dinirxîne. Lê belê ev pêvajoya ku gelê me tê da ye ne gengaz e ku dijmin vî zemanî ji xwe re bide bîkarânî. Gelê kurd bi serokatî û tevgera xwe, xwe gîhandîye zemanê nû. Edî herist pêwist e ku ber bi vî zemanî ve bimeşe.

Di encamê de em dikarin wiha bêjîn ku wateya zeman ji bo kurdan ev e: "An bi şer bijî, an ji bê şer bimre."

GIRTIGEHA BARTINÊ

YEKİTYA Niştiyanê Kurdistanê (YNK) daxuyand ku ewê ji iro û pê ve ji civînê aştiyê ku beriya demekê bi PDK'ê re kiribûn dest û lingên xwe vekişinîn. Berdevkê YNK'ê sedema vê yekê ji, bi Atîfâqa ku di navbera PDK û Tirkîyeyê de çêbuye ve girê dide. Berdevk YNK'ê da zanîn ku Celal Talabani ji rayedarê tîr re nameyek şandiye û tê de gotiye ku polîtbûroya YNK'ê li ser vekişna ji hevdînan li hev kirine. Li hêla din di daxuyanîye de tê xwestin ku Tirkîye ji bo êrişâ xwe ya dawîn ku dabû ser başûrê Kurdistanê ji YNK'ê lêborîna xwe bixawze. Weki tê zanîn pişti gelek pevçûnan, bi navbeynkarîya Amerika Îngîlîstan û Tirkîyeyê YNK û PDK ji bo aştiyê li Enqereyê dest bi pêvajoya nû kiribûn.

PİŞTİ ku kampa Etrûşê hate girtin, 10 hezar penaberân kurd di bin parastina Neteweyen Yekbûy de li Nînovayê hatibûn bicikirin. Ev 3 heste ne ku PDK, ambargoya xwarinê li ser vê kampê pêk tîne. Li Kampa Nînovayê ketin û derketin hatine qedexekirin û des-tûra ketina her cure xwarinê nayê qedexe ye. Ji ber van sedeman ji heta vê gavê 17 zarokên ku emrên wan di navbera 15 rojî û 2 sal û nîv de ye, mirine. Di pêşerojê de dibe ku ev hejmar zêde bibe. Li gorî agahîyan, rayedarê Neteweyen Yekbûy zorê didin gelê li kampê ku bi PDK'ê re komîteyeke hevbeş damezrinin. Nûne-reñ NY'ye gelê li kampê têhdî dikin û dibêjin ku heger ev daxwaza wan bi cih neyê, wê aîkarîya ji bo kampê bibirin.

NÛÇE

Hikûmeta nû jî kurdan nabîne

Ev agir wê hikûmeta nû jî bişewitîne

Serokê İHD'ê Akın Birdal da zanîn ku, Ecevit heya niha peyva mafêni mirovan jî, bi lêv nekiriye û got ku, hikûmetê berê ci kirine wê ev jî wisa bimeşin. Birdal di nirxandina xwe de pêwistiya demokratîkbûneke giştî anî zimên û daxuyand ku, kêşeya kurd wekî kêşeyeke aborî hatiye binavkirin, lê arîse di warê nasîna û nenasîna nasnameya kurdi de derdikeve holê.

Hikûmeta 55'an a dewleta tîr di bin serokwe-zîriya Mesut Yılmaz de hate avakirin. Rola artêşê di avakirina hikûmetê de gelekî diyar û berbiçav e. Serokê Giştî yê PKK'ê Abdullah Öcalan ev hikûmet wekî berteka (reaksiyon) hikûmetê ya li diji "çete ya Çillerê" bi nav dike. Li gorî Öcalan ev çete ji rî derketiye, lewre ji artêşê pişti bûyera Susurlukê dest avetiye meseleyê. Serokê Giştî yê PKK'ê Öcalan helwestgirtina artêşê bi ser ve girê dide. Li gorî nirxandina Öcalan wê artêş ji hinek kurdên nêzî rejîmê re ji rî veke. Öcalan dide zanîn ku, heke hin gav di warê çareserkirina kêşeya kurd de neyîn avetin, wê temenê vê hikûmetê ji yên din jî kurtir be.

Lê, endamên vê hikûmetê ji bi rîberiya Cigirê Serokwezîr Bülent Ecevit pêşî berê xwe dan Kurdistanê. Digel hinek nirxandinê xwesbîn jî, di bernameya hikûmetê de bîr û ramânê Bülent Ecevit ên kevn û periti bi şeweyekî xurt û zelal derdikevin pêş. Di bernameya hikûmetê de, kêşeya kurd wiha tê bi nav kirin: "Kêşeya kurd ji ber sedemê etnikî pêk nehatiye, sedemê kêşeya kurd rewşa feodal, aborî ya herêmê û fitnekariya hêzên derveyî ye." Lê, şovenizm û neteweperestiya Bülent Ecevit herî zelal xwe bi daxwaza avakirina dibistanê bi razangeh (yatılı) dide der. Ev dibistanê ku navendê asîmîlasyonê ne ji bo çareserkirina kêşeya perwerdehiya Kurdistanê têne pêşkêşkirin. Her wiha her çiqas di bernameyê de tê diyarkirin ku wê Tirkîye di warê mafêni mirovan de bigihêje asta-welatên herî pêşketi û nûjen, ji aliyekei din ve ji tê daxuyandin ku di serdema vê hikûmetê de kêmkirina lêçûyînên leşkerî ne nimkûn e. Di eyîn demê de artêş ji ber "têkoşîna xwe ya qehremanî û cangorî" tê pirozkirin.

Di nirxandinê li ser hikûmeta nû de resbîni bi awayekî berbiçav serdest e. Weki tê zanîn heya iro ji bo çareserkirina kêşeya Kurdistanê 10 paket hatin pêşkêşkirin. Her wiha Mesut Yılmaz ji berî hilbijartînê 24'ê rîbendana 1995'an çûbû serdana Yaşar Kemal û der barê kêşeya Kurdistanê de daxuyaniyê cuda dabûn, lê pişti ku bû desthilatdar her tişt wekî berê me-siya. Bi taybetî helwesta Bülent Ecevit ya li ser kêşeya Kurdistanê dibe sedema nirxandinê resbîni.

Cigirê Serowezîr Ecevit, heya iro peyva kurd neaniye ser zimanê xwe. Serokê İHD Akın Birdal, li ser pirsa me da zanîn ku, Ecevit heya niha peyva mafêni mirovan jî, bi lêv nekiriye û got ku, hikûmetê berê ci kirine wê ev jî wisa bimeşin. Birdal di nirxandina xwe de pêwistiya demokratîkbûneke giştî anî zimên û daxu-

yand ku, kêşeya kurd wekî kêşeyeke aborî hatiye binavkirin, lê arîse di warê nasîna û nenasîna nasnameya kurdi de derdikeve holê. Birdal wiha berdewam kir: "Di bernameyê de beşa mafêni mirovan ji berê firehtir e. Hêviya me ew e ku, ev firehî di mêjîyê wan de jî hebe. Lê,

Cigirê serokwezîr Ecevit jî kevneşopiya hikûmetê berê anî cih, pişti avabûna hikûmetê berî pêşîn çû Kurdistanê û Ecevitê ku peyva feodalîzmê ji ser zimanê we naxe ji aliye cerdevanê feodalîzmê ve hate parastin.

ji bo çareseriya kêşeyan bî Akin Birdal, li ser pirsa n Ecevit wê bibe sedema p ha got: "Ma ji vê zêdetir her warî de tevkujî pêk l ardari û cesaret pêwist e." bi rengê 'bandora Bülent ayen tund û dijwar' ji wi û tûjbûn dibe? Jixwe di "

Li ser heman mijarê cîgirê Serokê HADEP'ê Osman Özçelik ji reşbîniya (kötmser) xwe anî zimên. Özçelik hikûmeta nû wekî hikûmeta leşkeran bi nav kir. Cigirê Serokê HADEP'ê bal kişand ser bûyera Susurlukê û da zanîn ku ji ber ku qirêjiyên Susurlukê gîhiştine artêşê, bi rojeyên derewîn raya giştî tê xapandin.

Özçelik di dûmahiça ahaftina xwe de wiha got: "Wan kesen ku be-

rî çendekî qala xeternakiya şerîtxazan dikirin, niha her tişt ji bir kirine. Xeternakiya şerîtetê di du rojan de ji holê rabû. Ev kesen ku bi xwe bingeha şerîtetê amade

kirine ji bo çareserkirina kêşeya kurd tiştekî nakin."

Nirxandina Osman Özçelik a li ser helwestgirtina Ecevit a ji bo kêşeya kurd rewşa Ecevit bas di-de xuyakirin. Özçelik nêziktêdana Ecevit a li ser Başûr û Kibrîs bi bir xist û daxuyand ku ew mirovî talanker û dagirkir e. Piş re jî wî got ku, Bülent Ecevit ji Mamossteyê xwe İsmet İnönü jî boriye, ew bi tenê ne ker e, kore jî. Osman Özçelik ahaftina xwe wiha qedand: "Ecevit xewn û xeyalîn bapîrên xwe diparêze. Nijadperiya wî rehmetê li Tirkîş dide xwendin. Tirkîş nema dikarîbî hebûna kurdan red bike. Ecevit hebûna kurdan jî qebûl nahe. Generalan kêşeya kurd spartine Ecevit, lê Ecevit ji generalan jî paşverûrî e. Qet nebe general dibêjin bila hinek mafêni kurdan bê nasîn. Lê ez bawer im, ew kelem û stiriyê di navbera gelê kurd û tîr de jî wê ji holê rabe."

Divê bê gotin ku ji nirxandinê li ser Ecevit ên di çapemeniya tîr û cîhanê de jî reşbîni di-fûre. Di nivîsneke rojnameya The European de, hat ragihandin ku, Ecevit ronîka çavên artêşê ye û wiha tê gotin: "Ecevit her çiqas wekî dostekî Ewrûpây xuya dike jî, lê divê em ji bir nekin ku Kibrîs di serdema Serokwezîriya wî de hat dagirkirin. Ev koalisyon digel defdayîneke bi hereşeyî (tehdît) ya artêşê hat dameziran-din." Dîsa nivîskarê rojnameya Sabahê Mehmet Altan (8 tîrmeh) politikayê Ecevit yê li ser cîhanê û başûrê Kurdistanê rexne kirin. Hemman rojê Cengiz Çandar ji hikûmet wekî "ko-alîsyona siyasetmedarîn biserneketi" bi nav kir û daxuyand ku ev hikûmet ji bo hilbijartînê giştî hatiye avakirin, mirov nikare ji vê hikûmetê tiştekî hêvî bike. Li aliye din M. Ali Birand piştevaniya xwe ji bo nêziktêdayna Ecevit di-yar kir. Li gorî Birand, nêziktêdayna Ecevit a der barê kêşeya kurd de teşhîsa herî rast e. Her wiha rojnamegerê tîr Birand da zanîn ku ser-dana Bülent Ecevit a ji bo Amedê nişana rûdanê erêniye.

Ji aliyekei din ve her çiqas ronakbîre navdar Yalçın Küçük ji rojnameya me re daxuyand ku, hewlîn Mebûs Şîrnakê yê ANAP'ê Salih Yıldırım yê ji bo lêborîna (effûkirin) kesen ku aîkarîya PKK'ê kirine, nişana rûdanê erêniye, lê Yıldırım roja 9'ê tîrmeha 1997'an istifa kir. Xebata Yıldırım ji weki xebateke nîvco ma.

MAZLUM DOĞAN

Çîroka kovara

Der Spiegel

Nivîskarê amerîkî, Thuro, rojek ji rojan gotinek ji bo wan gelên bindest kir. Gotina wî qet nayê jibirkirin. gotina wî jî ev bû: "Eger Neteweyek bixwaze nasnameya xwe bi dest bixîne, divê ew bi kêmânî bibe xwedî rojnameyeke giranbiha."

Ji roja ku Thuro ev gotin kiriye, ev hevoka han li ser tu gelî di cîhanê de pêk nehatiye, lê belê tenê, li ser gelê almanî yê bindest di sala 1947'an de pêk hatibû. Ji ber ku ta wê rojê nîvî miletê alman di nav kavil, malixerabî û kortikên bombeyan de dijiya, nîvî din jî di bin darê zorê, birçibûnê û nexweşîyan de dinalî. Lê kesî bawer nedikir ku dê rojek bê û ev gelê han ê şkestî dê jî nû ve serî hilde û bibe ji civakên herî pêşketî ên li tevahîya Ewrûpayê.

Di nîfîna Şalyargeha Berevaniyê yê Brîtanya, pirsa zivirandina Almanya ji cîhanê û şaristaniyê re nexasme, bi kêmânî beşê rojavayî yê ku ketti bû bîn

des-tê Brî-ta-nî-a, Fransa, Amerîka, pirsek gelek pêwist û sereke bû. Sedem ci ye? Ta Almanya bikaribe li ber artêsa Stalîn ya ku dixwest Ewrûpaya Rojava daqurşîne raweste. Ji bo wê jî Şalyargeha Biritanî bîryar stand ku ji miletê alman re rojnameyeke taybetî hebe, karê derçûna rojnameyeke dan destê sê serleske-ên Brîtani. Erk û karê wan ne wisa hê-

san û bê asteng bû. Ji ber ku 13 salêni di bin desthilatdariya naziyan de kiribûn ku dab û nerîten û nirxên rojnamegeriyê yê rastî bêñ heriştandin û şewitandin. Dîsan nivîskar û rojnamenivîs ji ber zor û çewsandina naziyan koç kribûn. Li hêla din jî yên mabûn, kesen pispor li ser kar û barêñ propagandayê bûn. Lê bi ser hemû van astengî û giriftariyan de, her sê leşkeran karibûn li Hannoverê rojnameyeke hefteyî derxînin. Rojname bi navê: "News Revue" bû, hejmara çapê 15.000 bû, hemû li nav serleskeren artêsa Brîtanî belav dibû û di heman demê de, ew rojname bo şer- kirina nifşen nû ji roj-nam-e-nivî-

sê n alman re. Ta ew roja ku gelê alman hînî awayêñ û bingehêñ karê rojnamegeriyê bûn. Her sê serlesker, hemû destek, alî-karî û derfet dane rojnamenivîs alman. Ta ku wan bi xwe rojnameyek û bi zimanê almanî derxîstin. Pişti vê veguhestinê rojnamenivîs alman rojnameyeke almanî bi navê "Das Woche (Ev hefte)" derxîstin, lê belê, vê bûyera han hişt ku hêzên da-

girker û bi taybetî rûs nerazîbûne xwe diyar bikin, beram-berî derçûna rojnameyê û finansebûna wê ji hêla britaniyan ve, ta ku bikaribe hemû xerabî û nebaşiyê hêzên dagirker bide xuyakirin û gel hisyar bikin. Ev jî bû sedema afirandina pirsgirêk mezin di navbera dagirkeran de. Lewre jî Brîtanya dît ku wê tu sûd ji rojnameyê neyê, eger di nivîs û axaftina xwe de ne azad û serbest be. Derhal fi-nansekirina rojnamê ji hêla Brîtaniya hate birîn, heyî û tuneyî û sermayî yê rojnameyê yê ku di wê demê de nêzikê 70.000

DM. bû, dan destê komîteyekê û serokê vê komîteyê Rodolf Augustîn bû. Komîteya Augustîn, rojname guhart û kir kovar û nav lê kirin: "Der Spiegel (Neynik)" navenda wê li Hambûrgê bû û Hambûrg bi xwe ketibû bin destê Brîtanyayê.

Amadekirina her du bergêñ kovara nû ya ku hefteyî bû li nola reng û cure-

berxwedanê di rûyê Artêsa Rûsyayê de bike ku li beşê Rojhilat dima. Vê jî kir ku raya giştî rabe ser xwe li dijî Şalyarê Berevaniyê yê Alman yê wê demê "Franz-Joset Strauss" û li dawiyê vê meseleyê serê hikûmetê xwar, hikûmeta Konrad Adenauer şikest û hate xwarê. Ev bûyera han ji gelê alman re bûye serboriyek dijwar. Ji ber ku ev yekemîn car bû ku di dîroka Almanyayê de, azadiya rojnamegeriyê bi ser desthilatdariya siyasi diket.

Der Spiegel, her gav di gotubêj û danustandinan de li ser gelê alman xwedî rol û bandor e. Her wiha ew xwediyê cihêkî girîng e li ser pêşketina civaka alman. Di Ewrûpa û cîhanê de di demek gelek kurt de bi saya Der Spiegelê rojnamegeriya alman gihaye radyeke bilind. Der Spiegel bi ser ket û cihê xwe da çespandin mîna berdevka liberalizîma çep li Almanyayê. Kovarê xwe da kêleka ramana serokê SPD Willy Brandt yê ku digot: "Vegirtin ber bi rojhilat." Dîsa piştgirêñ wê, her gav tawanbar dikirin, ku kovar siyasetek nerm beramberî hikûmeta komünîst ya ku beşê Almanyaya Rojhilat ya wê demê û berî yekbûnê dimeşand. Dîsa rexnegirêñ wê, digotin ku Der Spiegel bi nexweşîya çepgirîyê û dijminahiya Amerîkayê ketiye.

Îro ji hêla belavkirin û xwendinê ve "Der Spiegel" yek ji mezintirîn kova-

Der Spiegel, bû yek ji mezintirîn û pêwistirîn dezgehêñ demokrasiyê li Almanyayê pişti cenga duyemîn. Ji ber ku piştgirîya xwe ji destûrnameya (qanûna bingehîn) nû ya almanan re bi xurî da diyarkirin, ev destûra han ya ku azadiya rojnamegeriyê pejirand û mîna pêwistirîn stûn di qonaxa Almanyaya nû û destûrnameyê de derbas dibe.

yên kovara 'Time' ya Amerîkî bû û bi derketina hejmara yekemîn ya kovarê Almanya kete serdemeye nû û serdemeye kovareke nûcê û dengûbasan.

Der Spiegel, bû yek ji mezintirîn û pêwistirîn dezgehêñ demokrasiyê li Almanyayê pişti cenga duyemîn. Ji ber ku piştgirîya xwe ji destûrnameya (qanûna bingehîn) nû ya almanan re bi xurî da diyarkirin, ev destûra han ya ku azadiya rojnamegeriyê pejirand û mîna pêwistirîn stûn di qonaxa Almanyaya nû û destûrnameyê de derbas dibe. Lî ev pirsa hanê, pirsa azadiya rojnamegeriyê û derbirînê, li xweşîya hukûmeta federal neçû. Ji ber ku di salêni pênciyî de pirsgirêk di navbera Der Spiegel û Serokwezîre wê demê, "Konrad Adenauer" çêbibû. Pirsgirêk li ser pejirandina bajarê Bonn mîna paytextek nû ji Almanyayê re bû. Pirsgirêk bi selameti derbas bû û dîsa di sala 1962'yan de hikûmetê kovar girt û servîskar û belavkarê wê çar meh avêtin zîndanê. Tawan ci bû? Tawan derxistina nehêniyên leşkerî bû. Çiroka derxistina van nehêniyan di ancama lêkolineke ku Artêsa Almanî nema dikaribû

rêñ nûcê û dengubasan e, ne tenê li Almanyâ belkî li Ewrûpa û cîhanê tê ji-martin. Ji ber ku yek mîlar jê tê çapkirin û belavkirin. Lê di van salêni dawî de kovareke nû xwe daye hemberî Der Spiegelê, ew jî kovara "Focus" û almanî ye. Focus bû xwediyê sefeyeke cihêreng ji Der Spiegelê. Lî gorî felsefeya nû ya ku Focusê xistibû rojnamegeriya alman "Gelek hindik in ew kesen ku xwedî wext û demek dirêj in, ta ku bikaribin gotareke dirêj nêzîkî diwanzde rûpel bixwînîn." Ev jî şewenivîs Der Spiegelê ye ku giraniyâ xwe dide gotar û babetên dirêj. Em dikarin bibêjin, ku Der Spiegel bi rol û karekî dîrokî rabû: Gelê alman hînî nirxên rojnamegeriya baş û xerab kir.

Îro jî Der Spiegel di nav sahiya cejna xwe yê zîrîn de salvegera xwe ya pênciyî (50) pîroz dike. Ev kovar bûye xwediyê wateyeke giranbiha di dilê hemû almanan de.

Divê kurd jî ji vê ezmûnê sûdê wer-girin. Ji bo gele kurd bibe xwediyê nasnameyek neteweyî divê xwedî li rojname û kovarîn kurdi derkevin û bixwînîn, bidin xwendin û bidin belavkirin.

FENER ROJBIYANî

Nirxandineke kurt li ser namûsê

Hz. Muhammed gel hevalên xwe dema ku çûn, koçberiyê tim li hevalên xwe şîret dikir û digot ew têkoşîna ku we bi zâlim û kedxwarê Mekkeyê re kir, ji mal, milk, jin û zarokên we pêşdetir e, pêwist e ku hûn wê têkoşînê bibin serî.

Di van rojan de bi piranî li ser peyva namûsê tê axaftin: Ka namûs li ku maye, namûs firotine, namûs firotine bi peran, namûs hebûna wilo nedkirin, bîhayê namûsê kirine pênc pere, bênamûsên me bûne bela serê me, bênamûsên me nebûna, wê serê me pir bilind bûya, bênamûsên me bi çeka me dikujin, iro roja mîran e, namûs ne bi peran e...

Li ser peyva namûsê gotinên mezinên kurdan pir in, di vir de bikaranîna wan ne pêwist e, lê divê ku ev peyv li gorî hinek çavkaniyan bête şirovekirin:

Namûs: 1- Temamî tiştên bi rûmet ên di mirov de veşartî ne. 2- Namûsa nêçîrvan zîr xîr û çekîn wî ne. 3- Namûsa sîr, war û holka wî ye. 4- Namûsa cih û mala wî ye, cihî ibadeta wî ye. 5- Li cem raya giştî temamî tiştên ku mirov pê mezin dibe, bêşeref dibe namûs e, wekî jina bi namûs, navê mezin, exlaqê baş, camêrên rastgo, ên bi şeref, xwedîyê sozên xwe ji tevan re bi namûs tê gotin. 6- Di hinek pirtûkan de bi wateya wehiy, şerît û qa-

nûn hatiye şirovekirin. 7- Li cem yewnâniyan namûsa mezin hin caran ji Hz. Cebraiî re hatiye gotin. 8- Di dema cahîliyê de dihat gotin. Ev keça ji namûsa bavê xwe derketiye an ku ji dinê bavê xwe derketiye.

9- Hz. Muhammed gel hevalên xwe dema ku çûn koçberiyê tim li hevalên xwe şîret dikir û digot ew têkoşîna ku we bi zâlim û kedxwarê Mekkeyê re kir, ji mal, milk, jin û zarokên we pêşdetir e û girifngitir e ew şeref, rûmet û namûsa we ya herî mezin e, pêwist e ku hûn wê têkoşînê bibin serî. Ev şireta Hz. Muhammed dide xuyandin ku namûsa herî mezin mafê mirov û serxwebûna mirov e. 10- Dema ku em rewşa neteweya kurd bînin ber çav, bi piranî kurdan peyva namûsê ji bo jinê, di dûv re ji bo şeref, rûmet, mezinatî û heysiyetê xebitandine, lê gelek kurdên ronakbîr û têkoşer ên di serdemê derbasbûyi û yên vê dema nû vê peyvî bi namûsa mezin, ji welat û serxwebûna gelan re bi nav dikin. Mînakek: Di pêvajoya têkoşîna Şêx Mehmûdê Berzencî de li İraqê rojek ew derdikeve serlîdana leşkeran dema ku diçe êwirgekî bala xwe didê ku serleskerê ku bi navê Şêx Ehmed di newalekê de li pêsiya leşkeran nimêja ïnê dike, bangî wî dike tîne cem xwe, jê re dibêje iro roja şer e, yan ya nimêjê ye. Serlesker bersiv na-de Ş. Mehmûd jê re dibêje ax (xwelî) li gorî gramerê mî ye, an nîr e. Serlesker dibêje: Mî ye. Şêx Mehmûd dibêje:

Wek wilo ye ew dayika me ye ji ber ku em ji axê çêbûne. Serlesker dibêje: Belê wilo ye.

Şêx Mehmûd: Jin tim bi dest mirov dikeve, lê dayik hebeke bi tenê ye, wê demê dayik namûsa mirov a mezin e. Bi wî awayâ ax jî namûsa mirov a herî mezin e. Serlesker: Belê wilo ye. Şêx Mehmûd: Wek wilo ye ma tu ni-zanî ku dînê îslâm ferman dike ku déna namûsa mirov bê rezilki-rin, mirov li ser nimêjê be jî divê ku mirov nimêjê berde û namûsa xwe temiz bike û xelas bike, ger mirov wilo neke wê demê li gorî dînê îslâm mirov dibe deyûz, bê-xîret, bê ìman? Wê demê serlesker poşmaniya xwe tîne zimê û ji Şêx Mehmûd bexşandina xwe daxwaz dike.

Ji ber ku wateya namûsê ev qas bi rûmet û giranbiha ye, pêwist e ku kurd jî di nav neteweyenî cihanê de neteweti û namûsa xwe rînd biparêzin. Divê ev rastî neyê jîbirkirin ku kesen di pêvajoyen derbasbûyin de ji bo gel û neteweya xwe têkoşin ne-kiribe, bi tenê ji bo berjewendiyen xwe xebitibe, namûsa gelê xwe neparastibe, ew di aveke gemarî û qirêjî de xeniqiye. Ew kes di nav rûpelê dîrokê de wê bi bê-namûsî were nivisandin. Wan şexsiyeten ku xwe bi erzanî firotine ewê di rojîn pês de bibin serheveda (bela) zarokên xwe, lê

Şêx Mehmûd

ŞEX

MHM

dema ku rîcîka bav û kalan terfîz be, wê demê zarok serfiraz in û bi rûmet in.

Bira cerdevan serekcerdevan, serek-şîr, şêx, axa, beg, mîr, dewlemend û her-kes vê yekê rînd bizanbin ku bi tenê rû-met, şeref, heysiyet mezinatî û heta dew-le-mendî di yekîtiya neteweyî û parastina namûsa neteweyî de heye. Ji ber vê yekê divê her kes edî ji xewa xefletê rînd his-yar bibe û doza neteweya xwe biparêze.

KEREM SOYLU

Ji bo rizgariyê xebat û xebat

CELALETTİN YÖYLER

Ne bang bi tenê, qîrîn û hawar e jî. Li kêt? Li wan kesen ku dibêjin em reweşenbîr in, em xwenda û xwedîyê raman û ditinê pêşverû ne, em weltaparêz û gelperwer in. Belê, qîr û hawara min bi taybetî, li van kesan e. Lewra eż ev çand sal in li metropolên biyan bi çavên şerî xwe, bi nirxandin û nerînên xwe li pir kesen ku xwe di van rengan de dibînîn temaşe dikim. Ew di piraniya civînên partizanî civakî û gelêri de bi demjîmîran li pêşberî bi sedan kesan peyvîn edebî, ramanî û şoşergerî dipeyivin û serî li civakê dixin dew. Lê gava ku civat ji wê civîna bi demjîmîren dirêj belav dibe, hétanî civîneke din, ji bîli peyv û ramanan tu tişt li ber çavan nayê xuyan. Çima em li nirxên xwe yên bi xwîna neteweyî û gelêri xwedî der-nakevin? Gelo qey em nîzanin, ku ev nirx bi xwîna bi hezaran keç û xorxen leheng û bi sedan rojnamevan û siyastvanên gelê kurd ê bindest hatine bidestxistin. Gelî hevalên xwendevan, cér û hewara min bêhemdî ye. Ev du sal in rojnameya we (Azadiya Welat) di nav mercen gelekî dijwar de weşana xwe didomîne. Em dîkin hawar û dibêjin li rojnameya xwe xwedî derkevin. Lê bi rastî em di

cihê xwe de dihejmîrin. Tîraja vê rojnameya gelêri û neteweyî hê jî me nekariye ku em bilind bikin. Ji ber van sedeman em pir kesan berpirs û súcdar dibînîn. Lewre çawa ku min di hejmara berê de jî ji we xwendevanen birêz re dîtuna xwe ya bîratî diyar kiribû û gotibû: "Ku rojname ne ya me bi tenê ye, ya her kesê kurd e. Di baweriya min de pirên rewşenbîren kurd li xwe nagîrin ku rojnameyê bixwînîn. An jî ezîtî û xûdbînîtiya wan perdeyâ çavreşiyê daye ber çavên wan û ji bîli berjewendiyen xwe yên kesane, li tu berjewendiyen neteweyî nabînê xwedî. Wekî çawa ku ez mînakekê bînim li ser hinek kesen ku bi. nirxên gelêri û berhemên neteweyî, li cur bi cur deverên cihanê weşanxaneyan vedikin û perene pir mezin jî, li ser navê kurdayetiyê ji wan wela-tan digirin. Lî tû demê li qada navneteweyî û şoşergerî neketine nava livbazîyen şoşergerî û neteweyî. Lî bi sei de jî bi serê xwe bi tenê, bi kurê xwe, bi qîza xwe, bi du heb hevalbendên xwe, dibêjin: "Em partî ne û dikevine nava hesten xwe yên xwepereş û berjewendiperest ên kesane. Pir mixabîn ev kes jî kurd in, divê ku ji van tevgeren xwe yên xwepereş û berjewendiyen kesayetî birevin û dibêjin em jî xwedîyê welat in û li erkên xwe yên neteweyî xwedî derkevin. Gelî hevalên hêja, dema ku em iro bi serbestî bikarîn bi zimanê gelê xwe weşanxaneyan vekin, bixebeitînî, divê ku em spasdar bin jî bo van baz û pilingen li ser ciya, fat û zinaran. Hem jî dema ku em dixwazin bin zimanê gelê xwe bînîşînin, divê armanc ji wê nîvîse berjewendiyen gel be. Hem jî divê berhemên yekî din wekî berhemên xwe yên şexsi nebînin û li ser navê xwe neweşinîn.

Wekî çawa ku hevalekî meyi pir hêja xwişka bi navê "Sultan Karâil" mamos-teya zimanê fransî di "Zanîngeha Dicle" de dibêje: "Pirtûka gramerî a bi zimanê frensî nîvîşbûn, min ew pirtûk li Parisê ji zimanê frensî wergerandibû zimanê tîrkî. Lî pir mixabin min ew werger a xwe li Amed danîbû mala hevalekî xwe. Pişti demekê min lê pirs, min dît ku winda bûye. Lî dîsa pir mixabin ez dibînim ku wergera min, di destê weşanxaney "Doz" û de ye û ew jî li ser navê xwe diweşîne. Ez niha doza mafê xwe yê wergera wê pirtûkî li weşanxaney "Doz" û dikim.

Hevalên hêja, heke doza xwişka hêja (Sultan Karâil) a rast be? Ji bo weşanen kurdî tiştêkî pir kirêt e. Divê ku kesen ku dibêjin: "Em rewşenbîr zana ne, hêzên xwe yên bi her awayî têxin xizmeta doza gelêri û neteweyî. Ne ku her girêdayî bin bi berjewendiyen xwe yên kesayetî û talankirina çand û berhemân ku bûne malê neteweya kurd. Birayên hêja: Ev doza neteweyî ne ya hinekan bi tenê ye, ya her kesê xwenas û rînas e. Her wisa rojnameyên neteweyî jî weşanen neteweyî ne. Bi vê ramana neteweyî, divê ku em bi hev re-li rojnameya kurdî Azadiya Welat û li rojnameya ku ev çend sal e bi zimanê tîrkî ji bo gelê me bi sedan "şehîd" dane bi navê Ülkede. Gündem dest bi weşana xwe kir, xwedî derkevin. Hevalên hêja tu tişt bi hêsanî nayê bidesxistin. A, bi van ramanen neteweyî ez bang û hawareke hevalî li we hêmûyan dikim qîrîn û dibêjin: Ji bo rizgariyê xebat û xebat....

mirovan

Dewleta tirk peymana Cenewreyê ya ku şert û şurtên şer kişf dike di sala 1951'ê de imze kir, lê di wê demê de hin xalêne peymanê imze nekirine. Xalek ji wan ji bi vî rengi ye: "Heke li welat şerekî çekdarî yê etnîk derkeve wê aliye gerila wekî aliye şer qebûl bike û wê tevgerê wekî terorist binav neke" imze nekirine. Rayedâren dewletê wê demê ji texmîn kirine ku wê piştî 30 salî tevgera kurd derkeve holê, mafê xwe bixwaze. Ev bûyer giştik nîşan didin ku dewleta tirk hê wê bi salan vî şerî bidomîne. Lê divê mirov dîrokê baş bişopîne, bi taybeti ji dîroka Osmaniyan ji ber ku her tim pirsgirêka xwe bi şer çareser kiriye, di dawiyê de dewleta ku li ser çar parzemîna belav bûye, ketiye vê rewşê.

Li welatekî wekî Tirkîyeyê ku kar, ji destpêka avabûna komarê heta salên 1950'î bi diktatöri hatiye meşandin, 284 kes hâtine daliqandin, pişti salên 1950 heta vê gavê ji 265 kes hatine daliqandin û sê darbe çebûne. Vê gavê ji şerekî kirêt li hemberî kurdan tê meşandin. Di nav vî şerî de ji serjekirina gerilayê kurd bigire heta gelek işkenceyê ku li ser laşê wan hate kîrin gelek karên hovane hatin kîrin. Dîsa di nav vî şerî de bi dehan kes li metrepolan hatin qetilkirin, bi sedan kes di bin çav de hatin qetilkirin, bi dehan şoresser di girtigehan de hatin qetilkirin û li Kurdistanê nêzîkê 1600 kesi bi awayekî faîli meçhûl kuştin, pir komale û saziyên aşfixwaz û mafparêz hatine girtin. Ya herî girfing ji koçberiya mezintirin a sedsala bîst û yekan li Kurdistanê hate dîtin, 5 milyon insan bi darê zorê ji aliye dewletê ve ji cih û warê wan hatin dûrxistin. Ji bilî van, pirsgirêkên civakî û siyasi li vî welati derket in radeya herî bîlind.

Ev ditin û tesbiten li jor, ji aliye Komeleya Mafen Mirovan şaxa Stenbolê ve di birifinga ku dawiya hefteya çûyi hate lidarxistin de hatine zimên.

Komeleya Mafen Mirovan (JHD) birifing di bin 9 sernavan de ji nîqaşê re vekir û di bin her sernavî de agahiyê der barê bînpêkirina mafen mirovan de dide.

Dewleta faîli meçhûlan

Bi taybeti ji sala 1992'yan vir ve li Herêma Awarte yanê li Kurdistanê li bajarên wekî Amed, Batman, Nisêbin, Silivîn û Midyatê her roj li kolanan mirov hatine kuştin. Bi piranî esnaf û hindikahiyan li herêmê wekî sûryaniyan, rewşenbirêk kurd û kesen ku ji ber şikê hatin girtin lê tu têkiliyan wan bi PKK'ê re nehatine dîtin, hatine kuştin.

Bi piranî faîli meçhûl û navbera salên 1993-1995'an de hatine pê, 830 kes hatine kuştin, di vê demê de koalisyon DYP-SHP'ê li ser kar e û Mehmet Ağar Gernendeyê Gişî yê Ewlekariyê ye.

Tirkîye bihuştâ infazên bêdarizandin

Piştî ku di sala 1991'ê de "Qanûna têkoşına bi terorê re" derket, infazên bêdarizandin zêde bûn. Bi piranî li Herêma Awarte yanê li Kurdistanê pişt re ji li Tirkîyeyê piştî ku cihê kesen ku li gorî dewletê súcdar in hate diyarkirin, tevî ku hêzên dewletê dikaribûn wan bi hêsanî bigirin ji bi taybeti hatine infazkirin. Di navbera pênc salan de 701 kes bi vî awayî hatine kuştin. di nav wan de 92 kesen ku di Newrozê de hatine qetilkirin nîn in.

Li Tirkîyeyê cezayê idamê tê parastin

Di vê mijare de ji avabûna komarê heta niha kesen ku cezayê mirinê xwarine 558 kes in. Piraniya wan di dema avabûna komarê de û piştî darbeyan hatine daliqandin. Mînakeke balkêş ji idama Erdal Eren ku di 13'ê berfanbara sala 1980'î de pêk hat. Ev kes hê 18 salî nebüye, lê ji aliye generalan ve hatiye daliqandin.

Di bin çavde windakirin û kuştin

Di navbera salên 1980 û 1990'î de 13 kes di binçav de hatine windakirin, iro hejmara wan gihîşte 500 kesi. Di binçav de windakirin bi piranî li Kurdistanê hatiye serê kurdan. Di vî warî de mînaka Hasan Ocak, A. İhsan Dağlı, Hüseyin Toraman tê dayîn. Büyeren bi vî rengi li Kurdistanê zêdetir pêk hatine rojnamevan û kurdên welatparêz bûne hedefa getliamên bi vî rengi.

İşkence hê ji azîna serekî ya lêplîrsinê ye

Tevî ku dewleta tirk du peyman der barê işkenceyê de imze kirine, li Tirkîyeyê işkence hê ji azîna serekî ya lêplîrsinê ye. Di navbera salên 1991 û 1996'ân de 2022 kesi işkence xwariye, ji van 292 kes jin û zarok in. Didine xuya kîrin ku dewlet di vî warî de naxwaze işkence ji holê rabe û hê ji hacetên işkencê wekî lêdan, daleqandina filistinê, elektirik dayîn

û (bi piranî ji bo jinan) tacîzkirin û tecawiz, têne nîşandan.

Qadeke şer ji girtîgeh in

Di bin vî sernavî de ji agahiyê ku hâtine dayîn, bi piranî disa li girtîgehêne Kurdistanê pêk hatine û hatine serê dîlên PKK'yî. Di navbera salên 1991 û 1995'ân de 44 kes ji aliye hêzên dewletê ve hatine kuştin. Hinek ji wan girtî ne û ji ber ku ew li girtîgehê nehatine tedawîkirin, nexwesî li wan gîran bûye û mirine. Bi tenê di sala 1996'ân de 50 kes hâtine kuştin. Di vir de girtîyên ku li Girtîgeha Umranîyê di 4'ê rîbendana 1996'ân de ji aliye hêzên dewletê ve hâtine kuştin, 12 girtîyên ku di bihara 1996'ân de li hemberî bê edaletiyê di grevîn birçibûnê de mirin, 10 girtîyên ku li girtîgeha Amedê bi awayekî hovane hatine qetilkirin, wekî mînak hatine dayîn. Her wiha tê diyarkirin ku dewlet berpirsiya xwe ya di warê parastina ewletiya canê girtîyan de nayne cih.

Pirsgirêka herî mezîn û bingehîn pirsgirêka aştiyê ye II Tirkîyeyê

Ji Kurdistanê koçberiya mezintirin a sedsala bîst û yekan pêk hatiye. Li gorî daxuyaniyê di van 13 salên ku şer didome de 5 milyon kurd bi darê zorê hatine koçberkirin, nêzîkî 3000 gundî hatine şewitandin û valakirin. Nêzîkî 50.000 domîm daristan hatiye şewitandin. Kurdên ku koçberî metropolan bûne ji %71'ê wan ji ber kurdbîna xwe hatine girtin, ji %78'ê wan ji ber kurd bûne kar nedane wan û bi piranî ji ber rewşa abori tenduristiya wan xerab e.

Dewlet li Kurdistanê şerî taybet her dije gurtir dike, li gorî agahiyân di salane 1994' de 170 hezar timen taybet, 300 hezar lesker û 56 hezar cerdevan hebûn, iro hejmara wan bêhtir zêde bûye. Şerî taybet her sal zêdetir xîzanî û pirsgirêkên civakî derdixe holê, her sal nîvê bütçeya Tirkîyeyê li şer tê xerçkirin, di salên dawîn de ev lêçûyîna şer bûye 9

milyar dollar. Li gorî dozênu ku di dagehîn Ewrûpâye didomin ji nîşan didin ku Tirkîye mesrefa şer ji karê narkotikê derdixê.

Mafen hindikahiyan ji nîn e

Piştî darbeya 1980'yî vekirina dibistanê hindikahiyan hatiye rawestandin, dewleta tirk hê ji mafê zarokan naşake, tevî ku peymanen navneteweyî qebûl kîrine ji. Astengiyan li ber baweriya mirov a olî û astengiyan li ber çand û hunerê ji tevî ku dewleta tirk peymanen navneteweyî pejirandine ji zêde dibin. Di encam de Komeleya Mafen Mafen Mirovan daixuyîne ku li ser vê surîşte êdi bila lezimên leşkeran ji, kurd ji ji bin şideta çekdarî xelas bibin. Bila bingeha biratî aşti û azadiyê bê amadekirin.

Ji bilî van li ser mijaren cur bi cur wekî "li Tirkîyeyê laiqî nehatiye jiyandin" û "bi rojeven sunî ve pirsgirêkan ji bîra gel dibin".

Ev mijar giştik bi sala ne, ku li ser nîvîs têne nîşandîn û civîn û nîqaş têne kîrin. Ev bûyer li her welatên ku şerî çektarî û tevgera gerilatîyê hene diqewimin wekî li welatên Amerîkaya Latin û cihîn cîhanê cur bi cur. Lî di dâwiya her şerî de aşti ji pêk tê.

Her wiha dewleta tirk peymana Cenewreyê ya ku şert û şurtên şer kişf dike di sala 1951'ê de imze kir, lê di wê demê de hin xalêne peymanê imze nekirine. Xalek ji wan ji bi vî rengi ye: "Heke li welat şerekî çekdarî yê etnîk derkeve wê aliye gerila wekî aliye şer qebûl bike û wê tevgerê wekî terorist binav neke" imze nekirine. Rayedâren dewletê wê demê ji texmîn kirine ku wê piştî 30 salî tevgera kurd derkeve holê, mafê xwe bixwaze. Ev bûyer giştik nîşan didin ku dewleta tirk hê wê bi salan vî şerî bidomîne. Lî divê mirov dîrokê baş bişopîne, bi taybeti ji dîroka Osmaniyan ji ber ku her tim pirsgirêka xwe bi şer çareser kiriye, di dawiyê de dewleta ku li ser çar parzemîna belav bûye, ketiye vê rewşê.

M. AKSOY

● 13.07.1989: Sekreterê Giştî yê PDK'ê yê Îranê Dr. Ebdurrehman Qasimlo li paytexta Awustirya Wîyanayê tevî nûnerê PDK-î yê Ewrûpayê Ebdullah Qadirî Azad û rojnamevan û profesorê zanîngeha Wîyanayê Fadil Resûl ji diyê ajanê Îranê ve hatin kuştin.

● 14.07.1982: Li Girtîgeha Amedê kesen ji doza PKK'ê M. Hayri Durmuş, Kemal Pir, Akif Yılmaz û Ali Çiçek dest bi rojiya mirinê kîrin.

● 14.07.1998: Partiya Keda Gel (HEP) hate girtin.

● 14.07.1995: Di rojiya mirinê ya mezin de Gülnaz Baqustanî, Fesih Beyazîçik, Remzî Altıntaş, Latife Kaya ji bo aştiyê Jiyana xwe winda kîrin.

● 15.07.1951: Rewşenbîrê kurd Celadet Bedirxan cû ser dilovaniya xwe.

● 15.07.1904: Anton Çexov cû ser dilovaniya xwe.

● 16.07.622: Hz. Muhammed (S.A.V.) hîcret kir. İsev Qendîla Mewlûdî ye.

● 17.07.1995: Rojnameya Yeni Politika hate girtin.

● 17.07.1168: Şêx Ebdulqadirê Geylanî wefat kir.

● 9.07.0994: Lice ji aliye hêzên dewletê ve hate wêrankirin.

● 19.07.1979: Şoreşa Nikaragua çêbû.

AWIR

Ala serhildanê Vedat Aydin

Piştî ku Vedat Aydin di kongreya İHD'ya Amedê de bi kurdî axivî hate girtin û dî dadgehê de jî bi kurdî axivî. Wî dizanibû ku di dadgehê de kedxwar û nîjadperestan ne şexs, zimanê kurdî didarizandin.

Vedat Aydin şoressgerekî kurd bû. Wî bîr û bawerî bi tekoşîna neteweyî ya gelê kurd anîbû. Vê bîr û baweriyê heya dawiya jiyana wî xwe domand. Têkoşîna Vedat Aydin ya bi biryar tîseke mezin xistibû dilê dijmin. Lewma ji aliye dijminê mirovahiyê û xwînxwarê çavşor ve kuştina wî pêwest hate ditin.

Belê li vê derê çend gotinênu ku Apê Mûsa li ser kuştina Vedat Aydin gotibûn têna bîra me: "Ma ezê ji te re bêjim çî Wedat, gotineke şâfrê me Cegerxwîn heye û wiha dibêje: 'Zana dizanî ez kî me, lê yê ker dibêjin kafir e.' Wedatê ezîz rehet râzê, jixwe mirin û xew birayê hev in, mirin xeweke dirêj e. Miletê te zane bê tu kî yî."

Di vî şerî de civaka kurd lawênu xwe yê herî hêja û bikêr winda kîtin û winda dike. Her wiha winda kirina Vedat Aydinan ne hêsan e, ma ku Vedat xwe feda nekin, Apê Mûsa xwe feda nekin, servan ranehêjin tîvingê wê ev ewrêne reş ên ku bi ser welatê me de girtine çawa belav bibin û wê kurd çawa ji tariyê ber bi ronahiyê ve herin.

Dilê Vedat bûbû pola, ji ber evîna azadiyê, ev dilê pola bûbû tîrsa dijmin. Belê dijminê kurdan baş dizanibû ku Vedat Aydinan bi biryar, welatê xwe ji dijmin re nakin yar.

Vedat Aydin bi kurdî dijîya, bersîva xwe bi kurdî dida: Ji ber bersîva wi ya kurdî der heqê wî de doz vebûn. Lê Vedat bi mirinê re jî bi kurdî axivî û dî goristanê de jî ber-

siva xwe bi kurdî da. Belê di pêncê tîrmeha sala 1991'ê de stêrkek xwurîcî, lê iro ew stêrk zêdetir bûn û ezmanê Kurdistanê ronîtir dîkin.

Her wiha Vedat Aydin ji bili serokatiya HEP'ê ya bajarê Amedê, di Komala Mafen Mirovan de ber-pirsîyariyeke bi rûmet û neteweyî girtibû ser milê xwe. Vedat Aydin gava ku di kongreya İHD ya Amedê de bi kurdî axivî rûye nîjadperesten tîrê û ku xwedêgiravî mafen mirovan diparastin sor bû û ew ji salona kongreyê derketin, helwesta wî protesto kîrin. Piştî vê bûyerê Vedat Aydin hate girtin û di dadgehê de jî bi kurdî axivî. Wî dizanibû ku di dadgehê de kedxwar û nîjadperestan ne şexs zimanê kurdî didarizandin. Her wiha Vedat Aydin di wê baweriyê dê bû ku, kesen ku neyartiya zimanê kurdî dîkin, nabin dost û birayê gelê kurd.

Neyarê çavşor 5'ê tîrmehê Vedat ji malê birin û bi hovîti kuştin. Wê rojê Kurdistan rabû ser piyan. Li Amedê bi sed hezaran mirovîn serfiraz û azadixwaz bi qîrînê xwe li ezmanan deng dan. Bi vî dengî dewleta romê vecinîqî û dewleta romê wê rojê jî xwîna gelê kurd ri-jand, lê dîsa dewleta romê bi ser neket.

Li dawî wîkî Apê Mûsa digot: "Em gelê kurd gişt ax û xwîna te pîroz dîkin. Tu bawer bike ku bi min mabe xwîna te li erdê namîne, sonda gelê kurd ev e Wedat."

AZAD AVAŞIN

ÇAVDÊRÎ

AMED TIGRIS

Gencîneya wêje û çanda kurdî: Hawar, Ronahî û Roja Nû

Dî van deh salê dawî dê, ev cara çaran e ku ez hemû pirtûkên xwe yên bi kurdî serobin dikim. Rûpel bi rûpel biş gotinan xêz dikim û bin hevokan jî reş dikim. Edî wisa bûye ku piraniya pirtûk û metaryalêne kurdî yên nîvîski nayêne xwendin.

Hûn dê bîbêjîm çîmî? Ma tu dîn bûyi, tu dijminê pirtûk û metaryalêne kurdî yî, an ev jî bi awayekî dilovanî sansüreke din e li dijî weşanê kurdî? Gelo protesto ya ci ye?

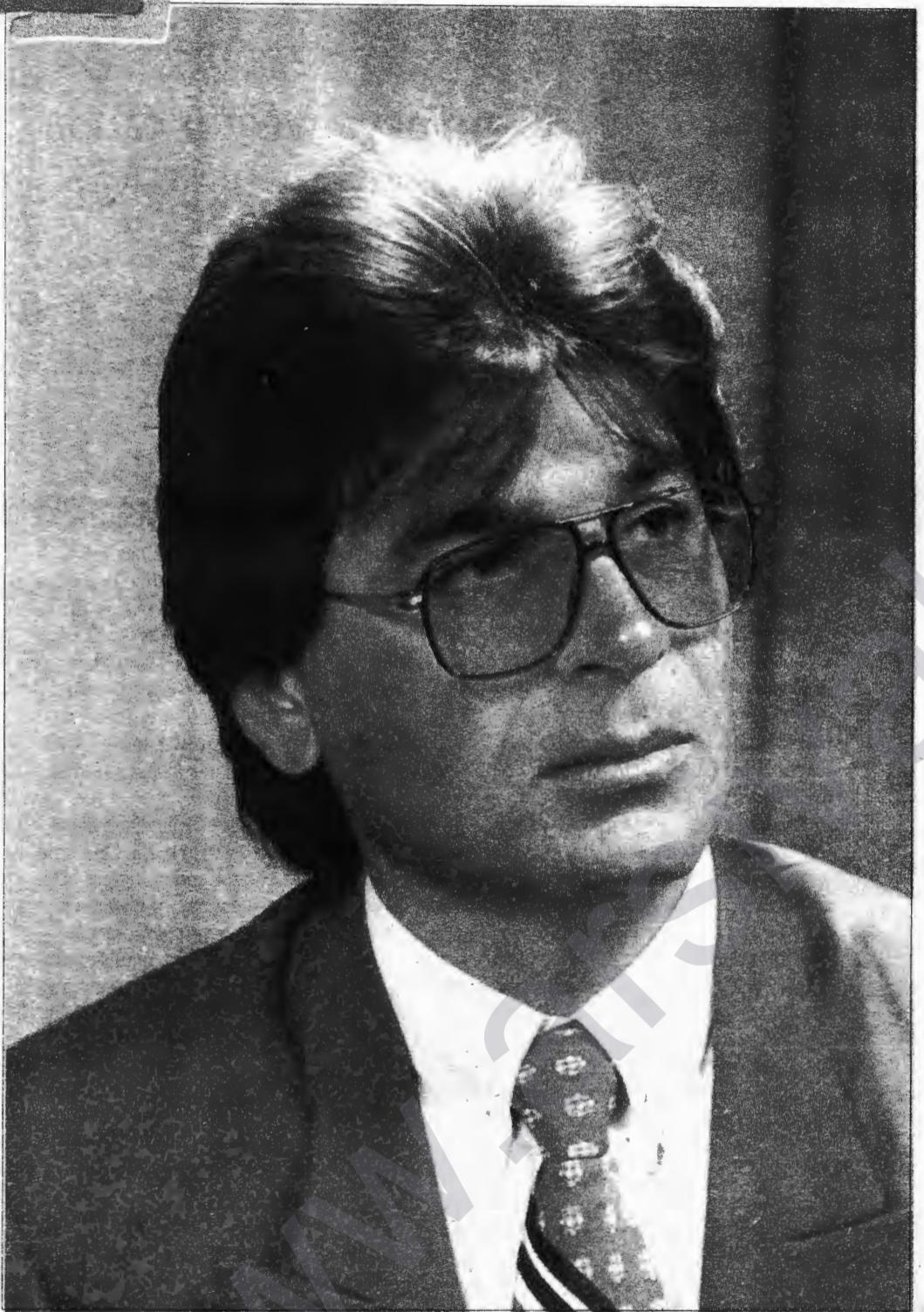
Na! Ji van yek jî nîn e! Lî ci ye? Cara pêşî min dît ku pêwistîyeke mezin bi komkirina navêne kurdî heye. Dema zarok ji nas, dost û hevalan re dibin, telefon dikirin û li peyî navêne kurdî digerin ku li zarokên xwe nûbûyi bikin. Min ji ber vê hewcedariyê dest bi komkirina navêne kurdî kir. Di pêngava yekemîn de, ew navêne ku hebûn min kom kîrin. Ciran, nas û dosten ku ji her çar perçeyen welêt hatibûn û li Swêdê dijîyan min tekîf bi wan re danî. Bi taybetî min ji çend nîvîskaren Başûr û Rojhîlat alîkariyeke mezin girt. Piştî min xwest di stran û çîrokên kurdî dê li navêne kurdî yên kevin bigerim. Min dest pê kir, stranen kurdî yên ku hatine nîvîsin û yên klasîkên ku di banda û kasetan de hebûn min guhdarya wan kir û ez di wan de li navêne kurdî geriyam. Cara duymen; ez vê carê, bi pey gotinêne pêşîyan ketim. Ji derî ew pirtûkên ku heta niha bi navê gotinêne pêşîyan hatine çapkîrin, ez dîsa bi kovar, rojname û pirtûkên kurdî ketim. Ji çîrokan bigir heta romanen min xwendina wan du-gîsin kir. Her pirtûka ku qediya, vê carê min dest pê kir gotinêne ku min bin wan xêz kiribû, içar min ew li gorî rêza alfabye nîvîsandin. Ev çend sal in ku rewşa min wiha ye.

Madem ku ez ketime nav vê gerînekê û bi salan e, ez nikarim ji navê derêm "ci li qirikê û ci li navê!" Vê carê ji min bi awayekî malxerabî daye pey vî biwêjîn kurdî. Dîsa ji nû ve min dest bi xwendina pirtûkên ku di pirtûkhaneya min de hene, kir. Carinan ji évarê heta serê sibehê xewa min diherime û direye. Ez hem dixwazim û hem jî ew pey vî biwêjîn ku ez wan xêz dikim, li ser kaxezan saya dînîvîsim. Carnan ez di metro, trôn û otobusan de dixwînim û bin wan xêz dikim. Ji ber ku ev çend car in ez bin wan xêz dikim, pirtûkên min hemû lewîtî ne. Wekî ku "kûcîk li ser wan bi hev du bigirin." Ji aliye ve ez li ber wan lewîtandin û xêzkirina wan dikevîm, ji aliye din ve her biwêja ku ez lê rast têm, dikim ku ji kîfan bifirim. Ji xwe, ji biçûktiya xwe ve edeteke min a gelek xerab heye, dema ku ez pirtûkêkê dixwînim, ez binê hînek pey vî hevokan xêz dikim. Carinan dema ez jî hevalan, an jî ji pirtûkhaneyê belediye pirtûk digirim, bin gotinêne wan jî wiha xêz dikim. Ji ber vê yekê, carekê pirtûkhaneyê ceza li min birî ûbihayê pirtûkê ji min girt.

Belê, karê min wiha tîvîhev bûye. Min navêne kurdî di sala 1990'î de da çapê û ez jî filîtîm, lê ev hersê yên dîn hîn bîlayê serê min in. Bi salan in ku ez bi wan ve ketima nav gengeşî û sergêjîyeke dijwar. Ez nikarim ji nav derkevîm. Carinan ez dibêjîm: "Ha ez vêmeha pêşîya me gotinêne pêşîyan temam dikim û didim çapê. Ji komputerê derdixim ser kaxezê, hew dibînim ku di kovarekê an jî di rojnameyekê de dîsa çend gotinêne pêşîyan derke-tine. Wey Xwedê bela we bide, na bila destê we ter û şîn be! Careke din vedigerim ser. Dibînim ku çend gotin di nav wan de hene ku heta niha ez rastî wan nehatime! De bêje kuro hûn, wan ji kîjan qulikê derdixin?! Carinan çend mirovîn sere hene, têne İnstîtu-yê an ji komeleyê, di nav axaftinê wan de, gotin hene ku qêt nehatine nîvîsandin. Ez dîra destê xwe dirêjî berîka xwe dikim û kaxez û pêñûsê derdixim, yên li wir hazır edî dîzanin ez dê ci bikim û dest bi kenînê dikin. Carinan ku ez di civatekê de ne hazır bîm, kesen sere û navsere heger gotineke wiha bibêjin, hînek ji wan dînîvîsin û dema min dibînim ji min re dibêjîn... Mesela çend roj berê hevalê Mehabet hat İnstîtu-yê û got ku Mamoste min ji te re gotineke pêşîyan anî. Ez bawer im ku te ew nenîvîsandie. Hînek berê hevalekî digot: "Kew û xew bi hev du re nabin." Ka binê! Min komputer vekir ku ew gotin tune!

Ka de were vê pirtûka belqî bide çapê û idia bike ku te bê kêmâsi an jî bi kêm kêmâsi gotinêne pêşîyan berhev kirine! Ez jî hevalen nîvîskar û xwendevan re tewsiye nakim ku ew jî wekî min bikevin nav 'gûyê gayê sor' Xwe ji wê şûştin ne mimkûn e! Lî tewsiye û pêşîyaziyeke min heye. Ji keremâ xwe re kovarên Hawar (Her du cîldan), Ronahî û Roja Nû bixwînin. Hûn dê gencîneya wêje û çanda kurdî bi çavêne serê xwe bibînin û çêja (tahma) wan heta roja mirinê jî bîr nekin.

Ez evîndarê bein Ez evîndarê welatê

Xemînê Remo çîma xemgîn e û çawa xwe wekî pêlekê li kevîyên helbesta kurdî râkışand?

Ji xem û derda bêhtir çi birayê delal? Lî, sê xemîn serekî di jiyanê de ez xemgîn kirime û min xemgîn dikin. Xema yekem: Gundê min bû. Hêlinâ ku ez lê mezin bûbûm, wê hêlinâ ku ez bi xuşna dengê daran re di xew re dîçüm, û serê sibehan bi wiçe wiça dengê çivîkan re ji xew hişyar dibûm, ket ber 'Kemera erebî' û gundi her yek bi de verekê de pekiyan. Xema duwemîn: Ku ez di welatê xwe de biyanî me, li deşteke dorpeçkirî, ez tozê dikişînim û çîravê vedixwim û ji hemû mafen xwe yên mirovati bêpar im. Heta niha hîn ji nas-

nameya min ya taybet nîn e. Xema siyem: Xemeke tevahî ye, ya ku em tev de xemkêşê wê nû-rojê ne.

Berî ku ez dest bavêjim helbestê, li dema xwendina seretayî, sirûdên ku li dibistanê dihatin rîdan, min zû ji ber dikirin, û min gelekî ji xêzkirina resmê,

Destpêk bi helbesta klasik bû û heta bi sala heştê û hestan jî min bi vî şeweyî helbesten xwe diristin. Lî pişti wêrankirina Helebçe, nerînê min hatin guhartin. Ji ber ku bejna helbesten me, beramberî kuştariya Helebçe, gelekî kurt û nizm hatin ristin. Hingê ez gîham vê baweriyê ku nûjenî pêwist e û helbesta kêssaz (bi wezin) êdî nema dikare me bigihîne tu delavan.

hez dikir û min gelekî li stran û çirokan jî guhdarî dikir. Nemaze bavpîre min çîrokbej bû, min êvarî çîrokêni wî ji ber dikirin, û sibehê ji zarokan re digotin, li bajêr, li dema xwendina amadeyi, vê carê sînemayê gelekî bala min dikîsand û ez her êvar mîvanê sînemayekê bûm û ez hîn jî dildarê ev cure humerê spehî me. Lî mixabin, ji ber hin kawdânê taybetî û tevayî, ez di xwendinê de bi ser neketim, ku min derhînana sînemayı bixwenda û min hîn jî hêviyên xwe ji sînemayê nebîrîne, ku ezê dikaribim senaryo binivîsim. Ji sala heftê û heftan de, heta bi sala heştêyi, li gund, ez bi pêkanîna 'kevalan' tabloyan, mijûl bûm, dawî min dît ku ez nikarim ya dilê xwe, bi firçeyê û rengan derînim. Di destpêka sala heşteyî de, ji nişka ve helbeste li dergehê dilê min da û ew bû hevalê minê dilovan. Bi helbeste min karibû ya dilê xwe bigota û heta wê çaxê jî min ne abeya kurdî ditibû, û ne jî helbesta kurdî xwendibû. Min helbesten xwe bi abeya erebî û bi zimanê kurdî diristandin. Di pey re di sala heştê û duda de, Abeya Dr. Kamîran û du dîwanen Cigerxwîn û yeke Sebriyê Botanî "Şîn û Şadî" gihan ber destê min û xwendina wan dîwanan bingeha helbeste li ba min xurt kir.

Di dîwana xwe ya yeke-min de ya 'Axîna dil' we bi terz û şeweyî klasik helbesten xwe hûnandine, lê we di ya "Keskayîyên Kizîrin" de, nûjenî di "form û naverokê" de bi kar anîye. Gelo ev guhartin ji ber ci hat û hûn bêhtir xwe di ku de dibînin?

û heta bi sala heştê û hestan jî min bi vî şeweyî helbesten xwe diristin. Lî pişti wêrankirina Helebçe, nerînê min

hatin guhartin. Ji ber ku bejna helbesten me, beramberî kuştariya Helebçe, gelekî kurt û nizm hatin ristin. Hingê ez gîham vê baweriyê ku nûjenî pêwist e û helbesta kêssaz (bi wezin) êdî nema dikare me bigihîne tu delavan. Nemaze pişti ku min û hevaleke xwe dîwana "Ebdirehmanê Mizûri" bi hev re dixwend û em bi dirêjhî li ser radiwestîyan, me didit ku wê helbesta nûjen dikaribe me bigihîne sînorine firehtir û asone bilintir û hevala min bi vê yekê ji nehat ser, pêñusa xwe danî û çek hilgirt û ket nav rîzîn pêşmergeyan û niha li çiyayê Kurdistanê, di nav şoresgeran de ye.

Ez niha xwe di warê helbesta nûjen de dibînim. Lî ez ne bi wê nûjeniya bêser û ber re me, ku bi navê nûjeniyen helbest bêserûber bûye.

Tîstê ku bala mirov dikşîne di "Keskayîyên Kizîrin" de ew e ku hûn wekî helbestvanekî, li ber yarekê ne.. weletekî, rawestîyan e.. û niyazan lê dîkin.. wekî sofiyê di xelwetê de berê xwe bide Xwedê. Helbesten we hemû bi vî şeweyî hatine nîvîsandin, hûn dîkarin li ser vê pîrsê bêhtir rawestin?

• Ez dibînim te bersiv jî da, rast e ez sofiyê xelweta yarê me. Limêj û lavijen min ji bo dîlberê ne, her wekî ku çawa sofi di xelwetê de berê xwe dide Xwedê û temenê xwe bi lavij û limêjan dibûrîne, bi hêviya ku bigihêje bihuştê. Min jî her wiha di xelweta evîndariyê de berê xwe daye dîlberê û ez bi evîndarî bang dikimê, ez evîndarê bejna ya-re me, evîndarê bejna welatê birîndar im. Bi hêviya ku ez bigihêjim wê nûrojê û belkî ev dîlber keçikek gundi be û ez tim dibêjim: Kesê ku nikaribé ji keçikeke gundi hez bike, nikare ji gund jî hez bike. Û kesê ku ji gundê xwe hez neke, wê nikaribe ji welatê xwe jî hez bike û belkî ev dîlber dîlberek mezintir be, ku dayika hemû dîlberan e. Dîlbera ku em tev de evîndarê wê ne.

Yê ku helbesten te dixwîne, bala xwe didê gelek peyv û wêjeyen 'sora-nî-behdînî' tê de dibîne, gelo akamê van zaravayan heta kîjan derecye heye. Em dikarin bibêjin hûn ji bo zimanekî Kurdistanî dixebeitin?

• Min di destpêkê de jî da xuyakirin ku ji roja min rahiştiye pêñusê, têkiliyên min bi toreya başûrê Kurdistanê re hene û pişti serhîdanê têkiliyên min bi nîvîskar û torera Başûr re xurtir bûne. Vêca wê ev 'mîzicandin' tîstekî surîstî be û xwezi ev têkiliyên wiha di navbera me û bakurê Kurdistanê de ji çebibin û zaravene behdînî ne zaravayekî biyan e. Behdînî û kurmancî yek zarav in û zaravayê soranî bi xwe jî şaxek ji dara zaravayê kurmancî ye û ev şax, şaxeke berhemdayî ye û eger

yarê me irîndar im

wekî ku tu dibinî sê zarav in, dîsa jî xem nîn e ku em van her sê rengên kesk û sor û zer, li nav hev bidin û tabloyeke spehî jê biafirînin û bi rastî jî min navê ku ez bi zaraveyekî herêmîkî helbesta xwe dorpeç bikim û helbest bi xwe jî li sînoran napirse.

Bi gotineke dîtir, ez ne ji Dirbêsiyê û Qamişlo bi tenê dinivîsim. Belê pêwist e ku Dihok û Cezîrabota, amedî jî ji min fêm bikin û dîsa jî ez dibinim ev hewldan rast e. Ku ez hewl didim bi zimanekî kurdistanî binivîsim, di gel ku ez hîn jî negihame wê pêpelûka ku min divê.

Ev pirs me digihîne pirseke mezin-tir, zimanekî kurdî yê yekbûyî. wê di nerîna we de çawa ava bibe. Pêşniyârên we di vî babetî de ci ne?

● Dibe ku ji van her du zaravayan, (kurmançî û soranî), zimanekî yekbûyî pêk bê û dibe ku zaravayê kurmançî bi vê rolê rabe. Ji ber ku piraniya gelê kurd bi vî zaravayî dîpeyîvin û dîsa jî bila em ne wiha diktatorî bin heta dawayî, dibe ku zaravayê soranî bi xwe bibe zimanê perwerdehî, xwendin û nivîsandinê. Nemaze ku em bizanibin zimanê Quranê, zaravayê qebileya qurêşî bû û ji wê demê de bûye zimanê ereban ê yekbûyî. Ku iro pê dixwînîn û dinivîsinin û di baweriya min de iroj pêşniyar bê sûde ne. Wê pêşeroj dikaribe vê bersivê bide.

Jî bili nivîsandina helbestan, hin xebatêñ we yêñ cur bi cur hene, wekî wergerandina romana.

Orhan Kemal 'Li ser xâkên havidayî' û nivîsandina çirokan û helbesten zaro-kan û hwd... ev kar akameke nebaş li berhe-ma wê ya ser-e-kî 'helbest' ê nake. Ango pirbûna babe-tên nivîsandî-nê li ba nivîska-rekî radeya nivîsê-n wê nizim nake gelo?

● Na, ji ber ku ez ne di hergav û demê de bi karê wergerandinê radibim. Gava ku berhemeye cihanî bala min di-kişîne, tenê di şev-dîrêjîn zivistanî de ez li ser dixebeitim. Her wiha helbesta zarakan jî. Nîşê dibêje: "Di dilê her mirovî mezîn de zarokek heye, dixwaze bilize.", ez bi xwe gelek caran vî zarokek serbest dikim. Ez bi zarakan re dilizim û bi wan şad dibim. Lê listika bi zarakan re û nivîsandina wan gelekî dijwa re, ku ne nivîskarekî taybet bi zarakan re be, nikare her gavê bi zimanê zarakan ê taybet binivise. Li ser nivîsandina çirokê jî, ez gelekî çirok û ro-

manan dixwînim. Lê pir hindik dini-vîsim. Ji heştê û pêncan de heta niha min du-wazdeh çîrok nivî-san-di - n e . Min ç a r - pêncek ji wan, di ko-v a r a 'Stêr' û 'Zanîn' de weşan-dine û yêñ ma-yî ez niha wan tevan amade dikim, ku di pirtû-kekê de çap bikim.

Lê helbest heval-lekî hemneşîn e. Di hergav û demê de li dergehê dilê min dide. Li kolanan, il gulista-nan, li çol û be-

vê min direvîne. Hingê maseya nivî-sandinê bi bêrikirin bazîkê (bask) xwe bo min vedike.

Ango ci gava ku ez dibihîzim, mis-tekê xwîn bi ser rûyê şeneggulekê de dirije û kaniyek şeli dibe, ci gava ku za-rokek biçük li ber diwarekî digirî û ci gava ku tirêjîne kesk jî ji çavên zeriye-kê dijenin, ev hevalê dilovan li dergehê dilê min dide.

Helbesteke we di dîwana we ya da-wî de, li ser kûcîka we, heval zaroktiya we hatiye vê helbestê gelek rex-neyên devokî bi ser we de bar-andin.. digotin: "Welatê me di ci pe-rişaniyê de ye, Xemgîn li ser kûcîka xwe di-girî", ev helbesta we di garço-v e y a hestêñ

● Di baweriya min de ev helbest şas-hatiye fêmkirin. Digel ku helbest wekî rokê ji rohî ye. Dema ku ez zarok bûm, ez li ser mirina kûcîkê xwe giri-yame, lê iro ez li ser çûyîna kesen xîniz û keysebaz nagirîm. Min mirina kûcîka dilovan, ya wê demê û keysebaziya dil-bera iroyîn, beramberî hev kiriye. He-ger ku dilbera min wekî wê kûcîkê ji dilovan bûya û di riya evînê de koç ki-ribûya, yan jî şehîd ketibûya, ezê li ser wê jî bigiriyama. Û ev hesteke min ê mirovatî ye, tu têkiliyên vî giriyyî û giri-yê li ser welat bi hev re nîn e.

Li vê derê serpêhatiyeke hevalê min Dildarê Şeko tê bîra min, digot: "Li ba-jarê Serê Kaniyê, carekê min û hevalekî xwe, li çayxaneyê bi şesbêşê dilist. Min dît dostekî min jî derbas bû û hat devê xwe xist guhê min û pîrsî: "Ma qey pêşmerge jî dizanîn bi şesbêşê bilizin? got, min lê vegerand: Erê kekê min, pêşmerge dizanîn gelek tiştan bikin. Dizanîn dilanê bikin, bistirê û dizanîn bigirîn" vêca kekê min, em ci ji pêşmerge û helbestvan dixwazin. Ma qey taybetiya wan jî nîn e. Yan jî yekcar bêhest in?!"

Di nerîna we de helbesta kurdî li Başûrê Biçûk gihişîye kîjan sewiyeyê, hûn pêşerojê çawañ dîbînîn?

● Helbesta kurdî ya nûjen ne tenê li Başûrê Biçûk, belê li Başûrê Mezin jî, ji bin bandora helbesta erekî derneketiye.

Ji bili çend kesan, li vê derê û li wê de-rê, berhemine spehî didin, lê yên mayî gava tu helbesten wan dixwîni, mirov hest dibe ku wergerandine. Neafirandi-ne û helbesta erekî jî ji pêncî salî û vir de di bin bandora helbes-ta ewrûpi de ye.

Helbest yek-car bê eles bûye û di nav destê ge-lek kesan de bû-ye listik. Gava ku mirov helbesta iroyîn bixwaze bixwîne, divê ku geh mirov wê bi çep û rast wergerine û geh jî wê ser seri bike. He-ta ku bê xwendin ci hatiye nivîsandin. Tu nema dizanî ka ev xaç-erêz e yan mamik e û yê helbestvan bi xwe nizane ku ci dibêje. Ereb di-bêjin: "Helbest xwarina dil û

mejî ye" wê ev helbest çawa dil û mejî ye min têr bike ku ez nizanim ê helbestvan ci dixwaze? Di baweriya min de ji ber vê yekê ye, ku helbestvan fro, nema dikarin bi rola xwe ya rewşenbirî rabin. Herwekî ku, Lorka û Nazim Hikmet, Pablo Neruda û Cigerxwîn, ku çirayê helbestan di riya pêşketina gel de vêdi-xistin. Û eger ku helbest bi vî awayî ber-dewam bike, ne tenê helbesta kurdî, belê ya cihanî jî tu pêşeroj jê re nîn e, wê hel-best bimire.

AZADIYA WELAT /
BAŞÛRÊ BIÇÛK

Ez selliyê xelweta yarê me. Lîmîj û hawijen emîn jî bo dilberê me, ther wellî ku çawa sellî di xelwetê de berê xwe dide. Xanîlê û temenê xwe bi hawij û lîmîjîn dilbûrîne, bi hawij û hawij-je dilbûrîne. Min jî ther willa di xelweta evîdarîyê de berê xwe daye dilberê û ez bi evîdarî haşang dilkîmê, ez evîdarî bejma yarê me, evîdarî bejma wellattê hûmîdar ûm.

Binefsa Narîn û Cembeliyê Mîrê Hekarî -IV-

Cembeli tevî Omo, li ber deri-
yê kon peya dibin, bala xwe
didinê ku Fariz Beg di hundi-
rê kon de rûniştiye û digirî.
Cembeli ji Fariz Begê dipirse, dibêje:
“Begê min, ev ci şer e, ev kî ne û ji bo
ci şer dikan?” Fariz Beg jê re dibêje:
“Ev Dewrêş Begê biraziyê min e, hat
xwezgîniya qîza min Binefsê, Binefsê
jî got ez Dewrêş nakim, min jî bi Dewrêş
Begê nikaribû, em ji ber Dewrêş
Beg revîn hatin, li vir bi cih bûn. Ew jî
ket pey şopa me, hat li vê derê em dî-
tin.

Vê gavê Dewrêş Beg û heft lawêñ
min bi hev re ketine cengê. Tirsa min
ne kuştina her heft lawê min e, tirsa
min we e ku wê Binefsê bi destê zorê
ji xwe re hilde, bibe.

Cembeli û Omo li çavêñ hev du mî-
ze dikan û ji hev du re dibêjin emê ra-
bin bi Dewrêş Beg re bikevin cengê.
Fariz Beg ji wan re dibêje: “Dewrêş
Beg mirovekî xedar e, hûn bi Dewrêş
Begê nikarin, wê hemin lawêñ min bi-
kuje, Binefsê bibe. Qene hun xerîb in,
ji rûyê min de hûn neyên kuştin.” Di
wê demê de Binefsê ji derî de dikeve
hundir, sinya qehwê li ser desten Binefsê
ye, gava Cembeli çav bi Binefsê
dikeve û li wan çavêñ reş û belek mîze
dike, ji esqa Binefsê fincana qehwê
bilind dike, bi serê xwe de dike. Gazî
Omo dike, dibêje: “Omo rabe, em li
hespa siwar bin ez ê di mile rastê
bikevimê, tu jî di milê çepê re bikevê, em ê
rast û çep lê bixin di serî re deren.”

Dema Cembeli dikeve nava ser çavêñ
Cembeli jî xwînê sor dibin, mîna
ku tu giya biçinî, serê mîran dipekîne,
xwîn hildide çokê, ê sax ew e ku ji ma-
la xwe nehatiye. Dewrêş hespê zengû
dike û ji paş ve direve.

Cembeli û Omo têñ di konê Fariz
Begê de rûdinîn, Binefsê Xanim ji wan
re nan û çayê çedike, tîne ber wan û
nanê xwe dixwin. Cembeli ji Fariz Beg
re dibêje: “Bi qewlê Xwedê û pêxem-
bera ez hatime xwezgîniya Binefsê, ez
wê ji xwe re dixwazim. Ez ev im, şex-
sê min jî ev e, hûn Binefsê bidin min jî
û nedîn min jî hûm mîvanê min in. Hûn
heya di ve mîrgê de bin, dê tu kes nikar-
ibe di bin siya we re derbas bibe.” Li
pey vê gotina Cembeli Fariz Beg û la-
wîn wî, bi hev dişewirin, ji Cembeli re
dibêjin: “Emê ji Binefsê re bibêjin,
eger Binefsê te qebûl bike; me jî te qe-
bûl kiriye.” Gava ji Binefsê dipirsin,
Binefsê dibêje: “Ez hez dikim, gava ku
bavê min Cembeli minasib dibîne, min

jî ew qebûl kiriye.”

Cembeli radibe Binefsê herê dike,
xatir dixwazin û têñ nav êla xwe. Jina
Cembeli jî pê dihese ku Cembeli bi Bi-
nefsê re zewiciye; dibêje: “Ez Omo bi-
xapînim belkî nehêle ku Cembeli Bi-
nefsê bîne.” Xanim gazi Omo dike û jê
re dibêje:

*De Omo dilê min dibê yo, mäqulo
dilê min dibê yo
De tu were li serê min neke vê yekê yo*

*Tu were ez ê kavira bidim te ji bo
firotinê yo
Ez ê bidim te miya ji bo dotinê yo
Ez ê bidim te malê xezinê yo
Omo heke qîma te bi wî neyê ez ê te bi-
kim şirikê doşeka axê yo
De lorî lorî lorî lorî de looorî lorî*

Omo gazi Xanimê dike:
*De xanimê dilê min dibê ye, xatûnê
dilê min dibê ye
Bê esla qîza bê esla dilê min dibê ye
De bila Xwedê jina bê esil nexe*

*Tu bidî xatirê rebê alemê yo
Tu hêwiye neynî nava çavêñ min
xatûnê yo*

*mala mirov li dinê ye
Min nanê axayê xwe bi helali
xwariye ez pê re nakim heramî ye
Sed koranî were ku li wî mîri ye
Bi axayê xwe re bike bêhexiyê ye*

Omo lê vedigerîne:
*Xanimê dilê min dibê yo, xatûnê
dilê min dibê yo
De tu ne layiqî devê axayê min i li
dinê yo
Tu nikarî bikî xanîmiya nava mala
Cembeliyê Mîrê Hekariyê yo
Min sond xwariye bi telaqê jin
berdanê yo
Ez hêwiye bînim ser te, li dinê yo*

Xanim bi Omo delava dike û dibêje:
*Omo dilê min dibê yo, mirtibo
dilê min dibê yo
qereçiyô dilê min dibê yo*

“Tu ci dikî bike belkî tu Cembeli li ber
çavêñ Binefsê reş bikî, ku Binefs gustî-
la xwe ji paş ve bistîne.” Pîra cezû jê re
dibêje: “Xanîma min tu qet xema neke,
ezê li serê Cembeli listikekî wisa çêbi-
kim ku heya Cembeli sax be ji bîr ne-
ke.”

Pîre radibe xwe dixe şeklê parsekan
berê xwe dide nava êla Fariz Begê. Tê
di nava êlê de digere, Binefsê teqîb di-
ke, li vî alî û li wî alî li pey Binefsê di-
gere; rojekê Binefs diçe ser kaniye, pî-
re jî radibe dide pey Binefsê, li ser ka-
niye li kîleka Binefsê rûdine û jê re di-
bêje: “Xanim, heyfa te xatûnê nîn e tu
bi Cembeli re dizewicî, Cembeli miro-
vekî zewicandinê ye, jin û zarokê wî
hene, wê sibê hewiyê bîne ser te jî, ew
qas xort hene, ew qas axa û beg hene tu
çima wan nastînî; tu hatî wî kalê perî
distînî!”

Binefs jê re dibêje: “Pîre, dilê min
ketiye Cembeli, ew deh jinê wî jî he-
bin, ew deh heb hêwîyan jî bîne ser
min, ez dê dîsa Cembeli bistînim. Pîre
bala xwe didê nikare Binefsê bixapîne,
Binefsê dihîlê, îcar tê dora bavê Binef-
sê. Pîre xwe li topaliyê daşîne kulek,
kulek li ser lingekî xwe kaş û berkaş di-
ke, tê di hizûra Fariz Begê de rûdine. Jê
re dibêje: “Serê te bi xwe li ser beg û
axatiya te de, te qîza xwe neda biraziye
xwe yê Dewrêş Begê, te anî da Cem-
beliyê Mîrê Hekariya ser hêwiyê. Xelkê
sibê ji te re nebêje çi? Ew ê bêjin Fariz
Beg qîza xwe da Cembeli ji bo ku li ser
erdê wî de bimîne.”

Kê dîtiye, kê bînaye ku mirov erde
xwe bihêle û êla xwe bihêle, were bi si-
ya qîza xwe bikeve hêşa xelkê.” Li ser
van gotinê pîre, Fariz Beg difikire, di-
bêje: “Bi Xwedê pîre rast dibêje.” Fariz
Beg dibêje: “Wey li min, ez êla xwe û
warê bav û kalê xwe bihêlim, werim
bikevim hêşa xelqê. Wekî ji bo bedew-
bûna Binefsê nebfîya wê Cembeli konê
me ji vir bavetâ.”

Fariz Beg radike lawêñ xwe li hev
kom dike û bi şey careke din konê xwe
bar dike û berê xwe didin cem Dewrêş
Begê. Gava birayê Binefsê kona bar
dikin, Binefs jî radibe nameyekê dini-
vise tevi du heb kap û du heb zêr dixe
nav nameyê, di nav pîneyekî de dipêce
û dixe bin kevirê kûçikê. Di namê de
dinivise dibêje: “Cembeli, eger tu mîr-
bî, tu yê li pey min werî, ez ê dîsa bidim
pey te bi te re werim.”

Li navendê çadê çalakiyên vê hefteyê

Li NCM'ya Stenbolê

● **18.07.1997/Yekşem:** Bername: Bi qasî ku canê xwe bidin ji jîyanê hez kirin, saet: 14.30

Konsera Koma Gulen Xerzan, saet: 16.30

● **16.07.1997/Çarşem:** Semînera Înstituya kurdî, Feqe Hüseyin Sağnic "Hosteyê Dîroka me yê Mezin Celadet Bedirxan", saet: 18.00 Pêşandina wêneyan, Gulen Mezrabotan

● **18.07.1997/În:** Semîner, HADEP endamê PM, Osman Özçelik "jîyan û Hunera Cigerxwîn." saet: 18.00

● **19.07.1997/Şemî:** Konsera Koma Amed, saet: 14.30

Beşa sînemayê: Film, "Îz (Şop)" Derhêner: Yeşim Ustaoglu, saet: 18.00

● **20.07.1997/Yekşem:** Konser Grup Kivîcim, "Kafkasyadan Anadoluya" saet: 14.30

NCM, Dîlan saet: 18.00

Li NCM'ya ïzmîrê

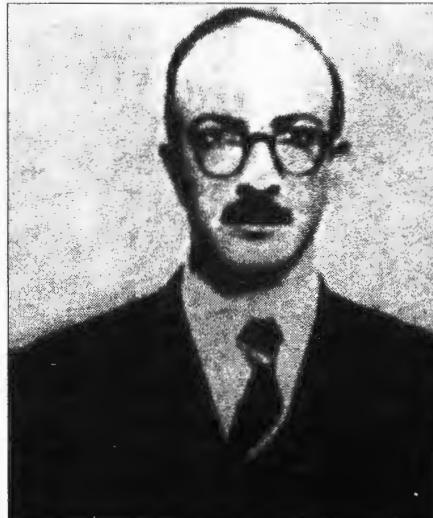
● **13.07.1997 Yekşem:** Belgefîlm: İsmail Beşikçi, saet: 14.30 Konser: Adsız Ezgi Müzik Topluluğu saet: 19.00

● **18.07.1997 În:** Konferans: Doğu Mitîngleri Üzerine. (Li ser mitîngêne Rojhîlatê) pêşkêşyan: Feqe Hüseyin Sağnic saet: 19.00

● **19.07.1997 Şemî:** Konsera Koma Welatê Rojê ji NCM'ya Mêrsîn, saet: 19.00

AWIR

Faik Bucak hate bi bîranîn

veke welatperwerî dabûn destpêkirin.

Ev bizava di sala 1945-46'an de bi serkêsiya Musa Anter bû xwedî weşan, li Çembelitaşê Musa Anter rojnameyên "Dicle Kaynağı û Dicle Fırat" derxistin.

Faik Bucak pişti ku zanîngeh qedand bû dadger, lê wî tu carf dost û hevalê xwe ji bîr nekirin. Gelekî bi rîxistin bû, heta dema PDK ava kir ji kêm kes ji vê xebata wî haydar bûn, piştre dev ji dadgeriyê berda û bû parêzer.

Di sala 1960'ı de "Komitîya Yekîtiya Neteweyî (Millî Birlik Komitesi) li dijî eşîrên Kurdistanê "operasyona 500 axayan" da destpêkirin. 500 kes ku di navwan de Faik Bucak, Kînyas Kartal, Şex Evdirrezak (bavê Salim Ensarioğlu) jî hebûn sirgûnî Sêwazê kirin. Ew hemû alîşgîrîn PDK'ê bûn û li dijî CHP'ê bi awayekî fermî endamê Partiya Demokrat (DP) bûn. Piştre gelek ji wan hatin berdan, lê teví Faik Bucak 55 kes girtî man û çûna Kurdistanê li wan hate qedexekirin.

Wê gavê min Komeleya Çanda Sosyalist ava kiribû û me Kovara Yön derdixist. Faik jî ji kovarê re nîvîs dişandin. Kovara me li hemberî axayan bû. Dewletê piştre qanûnek derxist, 55 kes ji sirgûniyê xelas bûn.

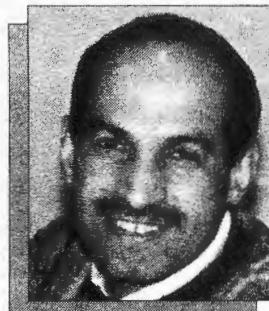
Faik Bucak dema ku xebatê PDK'ê dimeşand, min jî Partiya Karker a Tirkîyeyê (TİP) ava kiribû. Di salê 1960'ı de kurdên Suriyeyê nêzîkahî nîşanî me dan. Cigerxwîn û Serokê Partiya Komünîst Sûriyeyê Xalid Bektaş ji me re nîvîs dişandin.

Kesênu ku ji doza 49'an hatibûn girtin jî hatibûn berdan teví Naci Kutlay û Dr. Şivan 20-25 kes ketin nava TIP'ê.

Faik Bucak di çarê tîrmeha 1966'an de li Ruhayê li ber çavên kurê xwe Serhat Bucak ji hela hêzên tarî ve hate kuştin.

SALIHÊ KEVIRBİRÎ

TİSK

SIRWAN REHİM

Sozêk Bo Hesen Zîrek

Ne herfi mektebêkit xwênd, ne ustadê de pelî girtî

Sîrf berzîzeka em sen'etey fêr kird be şimsalit

Hemû weznêkî goranî le tulanî heta kurtî

Be ser pencey huner kirdit be dîli koşîşî zilalit (Goran)

E we be wiriyayewe serinc lêm nawane biden û gwêy bo helxên: Şedelar, Kewyar, Lorkê û lorkê, Gewherê, Kolwane sûr, Şayıye degerê...û deyan nawnışanî tirî awha nask û ciwan û resen... Gelo hemû emane le nezanî û nexwêndewariyewe hatuwin yan le hestî hunermendêkî sîne be ewînî xakpir û dil be eşqî beyt û kewnehunefî gelekey teji ?!

Weku hemû şîte newazekanî tîman rûmetî em denge sazgar û em rûbare be xureşman nezanî û ta êştaş nemanzaniwe. Belê le birî ewey lepay gewreyî em hunermende û le pênatî resenî û xoşawazî dengî pir xoş û xiroşî da lêkolînewey gewre û giran berhem bênen ke çî xolem dole pir awaz û lem derbendî mosiqaye debwêrin...

Nazanim û hergiz tênagem ême bo çî nayêñ derwazey em qutabxane mezine bikeynewe û deyan dengî tiya goş bikeyn û sedan sagirdî nwê be keleporî Zîrek perwe bikeyn?!

Nazanim û serim lê dernaçet bo çî şarezayan û yaranî huner ser le nwê be pence û be-gerûy emro notekanî hunermendeman bo naxwêñînewe?! Pêm wa bê kes larî lewe niye ke hunerî Zîrek kîlgîyekî bejn zîwîn e û êştaş zor kes le perêzî ew kîlgî be pîte da gulweçinî mosiqâ û goranî resen deken.. Hesen Zîrek ew stranbêje ke weku şîney weştekî derbazî hemû male kurdêk bûwe û xoşewistîyekî gewrey le dîlyan da be nîsîb buwe. Belam daxêkî gewre û keserîkî giran e ke sertapay jiyanî em hunermendeman henase sardî û lêwbebarî buwe. Le katêk da em mirove sewdasere le jiyanêkî pir meynet da dejîya, heman kat kesanî be nañ hunermendî derbarî şâ û qeralekan nuqmî gomawî xoşguzeranî bûn.

Hesen Zîrek ew behre gewreye ye ke heta lêkolînewey têr û teselî ekadîmî derheq nekrêt, nazanîrî çi tiwaneyekî gewre û çi behreyekî mezîn e... Ke Zîrekiyan le êştey kurdî wederna, rûy kird başûrî Kurdistan, le wênderê diyare be wîxi xoy xelk û hunermendan gelê rîziyan lê nawe û fire naziyan kîşawê... Zîrek bo xoy delê: Min hemîse çakem ewanîm le ber çawê be taybetî hunermendî nemir Mamosta Eli Merdan ke carêkî tîris rû dekatewe rojhîlatî Kurdistan, le layen Sawakewe degrîrê û dexrête jêr eşkenciyekî tund û tijewe...

Ebê ew dile çi bê û le kwê perwe kirabê ke Zîrek dextate jêr eşkencewe?! Ebê ew dirinde ziyanbexşe çi hovêk bêt, ke awa le pêstî mirov da xoy heşar dawe û azarî rohî be hunermendî deng zulalî weku Zîrek degeyenê?! Kêwaney ke em newa ter û em nexme parawane lêw be bar deken?!

Hesen Zîrek tiwanî be sûd wergirtin le xermanî folklorî kurdî û be bekârhênanî taybetmendanewe qutabxaneyekî gewre dirust bikat, qutabxaneyek ke regî le xakî evîn û xoşewistî xelt da çespandibêt welê ew pêşir bo xoy dibêje: Yekem qutabxaney min cihane bêgerdekey ladê bû...

Her çende be mergî em hunermende gewreyeman keleberêkî gewre kewte diwari mosiqâ û goranî kurdîyewe, belam êştaş dengî zeng û hajey şetawî ew soze le gwêçkey hunerî kurdîman da dezrîngîtew. Le yadi Hesen Zîrekî gewre stranbêjî da:

Selaw le giyanî Zîrek, ew hunermendey tenya bal qutabxaneyekî efrand û kopleyek sîmfoniyyat çir û girî le xoda berceste kird û sedan gule awazî reng û rengî le amêzî cawîdanî na...

Serpêbatiya Rodî

Ciya wekî bi ewran ve zeliqî bin xuya dikir, dilê Rodî di cihê xwe de hildiavêt. Difîkîrî digot, gelo ger ez bi rasti bigihêjim cem hevalan û ezê ji rojekê çek û rext girêdim. Ji zaroktiya wî heyâ dema tê de, di ber çavê wî re derbas bû, bi piranî biçüktya wî li ber çavên wî bû. Peyvên bavê wî hat bîra wî: "Kurê min heyâ ku welatê me azad nebe, em tu car azad û kîfxwes nabin." Xwe bi xwe re li ser van pirsan bi dengek nizm axivî. Şervanekî dengê wî bihîst û ji wî kirî ku Rodî tiştekî dipirse, got: "Kerem bike heval Rodî, te tiştek got?" Rodî keniya got: "Na heval tiştek hat bîra min û ez ji xwe re fikirîm" Dem bi dem riya wan hîn bêhtir dibû qiyamet û wekî ku hildikişin ser ewran ber bi jor diçû. Car caran li dûv xwe dinêrî û dilê wî wê demê hîn bêhtir xweş dibû. Ji ber ku bi her gava wî, ew ji jiyana kevn a nerast dûr dixist û ew gav bi gav ber bi jiyana nû ya azad û serfiraz ve dibir.

Demek bêhnek hat Rodî û bê ku başizanibe ev bêhna ci ye bêhna xwe hîn bêhtir kişand û dît ku ev bêhna şewatê ye, der û dor pir tarî bû çavê xwe gerand lê tu tiş nedît. Ji hevalê pêş xwe pîrsî: "Heval ev bêhna şewatê ji ci tê?" Şervan biaxin û hêrs got: "Heval neyar dema li hemberî me dikeve tengasiyê û leşkîrê wî zêde tênu kuştin, wê demê an diçe li gundiyan zilmê dike, an ji gund û daristana dişewitîne. Ji bir neke ku neyarê me pir bêşeref û bêbext e." Di vî gundê şewati de hinek sekînîn û li ser kaniya gund bêhna xwe vedan. Hîv derketibû û der û dor wekî ku tava rojê bide derdorê, rona-hî bibû. Rodî ketibû nav fîkrê kûr, di got: "Kî ci zane li vî gundi çend zarok li ser vê kaniyê bi avê listine, kî ci zane çend keç û xorstan dil dane hev li vir, li ser vê kaniyê ci bûye, ci nebûye?..". Hin tiştên din ji hatin bîra wî û kelegirînê bi wî girt. Jîyan sed salan bi kîf û kol, bi derd û hêvî derbas bûbû li vî gundi û bi hezaran ked, bi hezaran evîn hebûn di nav vî gundi şewitandî de. Li vî gundi bi hezaran dilan bi hezaran şîn û şahî derbas bûbûn. Li vî gundi.. Divê beriya rojê bigihêjin cihe xwe, ji ber wê yekê zû rabûn û meşa xwe domandin. Di meşê de bêdengî û ji hev veneqetin pir girîng bû, lewre ji hevalan li pêşî yek caran tiştên ku bigota ji yê li dûv xwe re digot û wî ji ji yê li dûv xwe re digot, bi vî awayi ew gotin heya hevala dawî dihat. Hemû heval li dûv hev rêz bûn û lingê xwe di şûna lingê hev de datanîn, dîbe ku neyar mayîn danîbe. Li deştan navbera xwe mesafe zêde dikirin, cihê ku newal û gelli be, mesafe hindik dihiştin. Lî dema di daristanan de dimeşîyan, wê demê hevalan bi hev digirtin ji ber ku daristan pir tarî bûn, dîbe ku heval ji hev cuda bin û

ew winda bibin. Cih hebûn ku ew qas bilind û rê lê tunebûn ku, pezkovîyan nikaribûn tê re hilkişin, lê şervan hildikişîyan. Demeket ketin daristanekê hem tarî zîmat bû û hem ji dar pir li hev şidiyabûn û rê nedidan ku mirov derbas bibe. Hingî ku şervanen azadiyê hatibûn vê hêlê, birîna daran qedexe kiribûn. Ji ber vê yekê daristan gur bûbû. Heya ku ji vê daristanê derbas bûn pir zehmetî kişandin, xwêdanê di bin lingê wan re avêt. Rodî di emrê xwe de ew qas rê bi peyati nemeşiyabû. Pir ji tî bûbû û di dilê xwe de digot: "Xwezi niha çemek an ji kaniyek derketa pêşîya me." Dengê avê wekî awazeke xweş ji dûr ve dihat û mirov pê kîfxwes dibû. Rodî dema ku ew deng bihîst pir li xweşa wî çû. Di gelîyeke pir kûr de bûn, hevala Zozan got: "Hevalno heger neyar bizanibe ku em li vê derê ne ji, ji tîrsa newêre bikeve vê derê." Serleskerê mangayê got "Hevalno hûn ji dibînîn wa roj hilat, ger pêwiste em heya tarî bikeve erdê, li vir bisekinin, meşa bi ro

rojekê wekî heval Sefkan bibim gerîyekî jirek."

Rodî çû ber devê çem ji bo destavê, dengek bihîst, ev dengê pisîkê bû. Wi ji guhê xwe bawer nekir, got: "Hay ha-war li vir ci digere, ev der zozaneke pir bilind û sar e, gelo riya xwe şas kiriye?" Li pisîkê geriya: "Pis .. pis .. pis" pisîk wekî bi ser de qetran birje qirêjî bûbû û pir birçî bû, lewre ji bê tirs hat cem Rodî bi gaziya wî ya ewil. Rodî pisîk himbêz kir û fêm kir ku ev ji gundê ku ji aliye da-girkeran ve hatiye şewitandî tê. Dilê wî zîz bû "Hey medet tu neyarekî pir bênamûs û bêwijdanî, gelo vê pisîkê bi te ci kiribû ku te xwest ku wê ji di nava agir de bikujî" got. Pisîk bir ser çem û ser û çavên wê şüştin, dûv re ji ew girt bir cem hevalan. Hemû şervan wekî ku dergûşekê bibînin bi hatina pisîkê şad bûn û ji wê hez kirin. Rodî penîr û nan dayê û bi aliye kî ve ji bi destê xwe purtê wê mîza. Şervanan bi hatina pisîkê axaftina xwa anîn ser serê gemar û şewitandina gund û daristanan. Heval Zozan got: "Heval li Ewrûpayê li her malê kûcîk û pisîk hene û mirovîn li vir dijîn, bawer bikin bi qasî ku ji kûcîk û pisîkan hez di-kin, ji malbat û hevalen xwe hez nakin û pir komaleyên heywanparêz hene. Binêrin Ewrûpa ji kokbirîna mirovîn kurd re çawa ku dengê xwe nake û bêdeng e, ji şewitandina daristanan û kuştina heywanen Kurdistanê re ji dengê xwe nake. Heywan hezkirina wan ji bê kesîtiya wan e û ji ber dûrketina ji mirovatiyê. Ne ku ew heywanperêz in, ew ji aliye xwînmi-jan ve ji mirovahî û ji têkiliyan mirovî hatine cudakirin û bi tenê ji canê xwe û kîfxwesiya xwe haydar bûne. Ew ne na-lîn û hawara gelên bindest dibihîzin û ne ji wêrankirina welatan û kuştina heyzwanan dibînîn." Rodî got: "Tu rast dibêjî hevala Zozan, divê em dengê xwe bi-gîhînin wan çavên kor û guhê ker." Nîqaşa di navberan şervanan de bi vî awa-yî heya xwarina nîvro berdewam kir.

Bêhna çik û giha û dengê avên zelai ku ji ser zinaran diherikî, wekî ku reşê bikin, mirov pir kîfxwes dikir. Ba yek caran wek hilmê hênik li rûyê mirov di-xist û çivîkan stranen ku hîn nehatine gotin distirin. Morî ji bin axê derdiketin û bi lez û bez bê sekîn û bê westandin ka-rênen xwe dikirin. Parperikên rengin wekî zarokên kîfxwes ji ser kulîlkekê fir di-dan ser kulîlkekê din. Ewrûn spî û belek wekî ku bi çiyan re dipeyîvîn, li ser çiyan rûniştibûn. Ji dûr ve yek caran dengê şîvanen pez dihatin. Bi kurtahî ev der bi-huşt (cînet) bi xwe bû û Rodî pir pîr kîfxwes bû ku ew-hatiye nava vê bîhûş-tê.

Pirtûka bûyerên ne-asayî: Mêrê Avis

Bi geşbûna tevgera azadiyê ya kurdan re têkiliyên kurdên li parçeyên cur bi cur ên Kurdistanê ji xurtir dibin. Jixwe bi pêşveçûna teknolojiyê ji bo dewletê dagirkir ne hêsan e ku ew rê li ber geşbûna têkiliyên kurdan bigirin. Tiştê pêwist bi tenê ev dimîne ku em kurd qeyd û bendên di serê xwe de hilweşinin û bê tirs û xof destê xwe dirêjî hev bikin.

Di vî warî de mînakeke baş, têkiliya Weşanxaney Avesta ya bi nivîskaré rojnameya me Helîm Yûsiv re ye. Pişti pirtûka bi navê "Mîri Ranazin", niha ji pirtûka Helîm Yûsiv a bi navê "Mêrê Avis" ji aliyê vê weşanxaneyê ve hate weşandin. Ev yek jî nîşan dide ku heke em bixwazin tu sînor nikarin rê li ber me bigirin. Divê mînakên bi vî rengî zêde bîbin.

Heke em vegevin ser pirtûka navborî, ev pirtûk ji 184 rûpelan pêk hatiye, tê de di bin sernavê "ax, av, xwîn, agir û ba" de (di felsefeyen kevnare de wekî hêmanîn bingehîn ên jiyanê têz zanîn) 16 kurteçirokan cih girtine. Li gorî agahîyen ku di pêseka pirtûkê de cih girtine ev pirtûk bi zimanê erebî di sala 1991'ê de li Şamî hatiye weşandin. Bi tenê çî-

roka bi navê "C'hân ji Avdestxane yê Tengtir e" ji ber ku erêkirina rayedarê dewleta Sûriyeyê nesständiye, ji nava pirtûkê hatiye derxistin. Divê bê gotin ku ji aliyê dîtbarî ve jî pirtûk bi xêzîn Ahmed Mualla baş hatiye xemilandin.

Li ser nave-roka çirokan ji mirov dikare, bibêje ku şewe-ya taybet a Helîm Yûsiv di vê pirtûkê de jî tê dîtin. Çirok bi piranî li ser bûyerên ne-asayî, bi zimanekî gelêrî hatine honandin. Dema mirov çirokan dixwîne, mirov xwe di nava civaka kurd, bi taybetî li gundekî kurd û ku zêde dan û standina wan bi derve re

tune, hest dike. Pirî caran bi mirov wisa tê ku mirov li metelok û serpêhatiyênekî gundi guhdariyê dike. Kesen ku di çirokan de cih girtine, di nava civakê de kesen taybet in, ne ji ber karê ku ew dîkin, ne jî ji ber dewlemendîya wan. Lî ji ber ku bû yereke ne-asayî li wan qewimiye. Her wekî di çiroka yekemîn de kerek yekî gez dike, lêdanekî li wî dike ku her kes wisa bîr dibe

yekî, yan jî pêşmergâyê ku ji layê leşkerên tîrkan ve têne perwerdekirin û li Amedê beşdarî operasyonan dibin. Lî bi dîtina min tiştê ku kiriye ku ew bibe lehenga çirokê, kirina wê ya ji rîzê der e.

Dema mirov bala xwe dide çirokên din ev yek baştır xuya dibe. Bo nimûne di çiroka "Peymanek bi Erzaîl re" içar serîstikvan pîrek e, ew pîr bi nemirina xwe navdar e. Tiştêkî gelekî balkêş ev e ku pîr gelek caran dimire û ji nû ve vedîjî, dawiya dawî jî namire. Ev yek ji bo çirokên din jî derbas dibe. Jixwe ev yek ji çiroka ku navê xwe daye pirtûkê jî diyar e. Divê bê gotin ku ev çirok ji geleken din zêdetir mesajeke siyasi dide mirov, lewre di vê çirokê de hinek hene ku ji derive hatine û dest datînin ser mal û milkên xelkê, belkî ev bûyera ne-asayî ango avisbûna mîr jî, ji ber vê yekê be. Ev sê navê çirokan; Riya firayî, mîrê pîrdest, jinenigariya solekî jî, vê dîtinê diselminin.

Di encamê de mirov dikare vê pirtûkê wekî pirtûka "bûyerên ne-asayî" bi nav bike. Ew kes û bûyer tiştinan sembolize dîkin, nivîskar şirovekirina wan jî ji xwendevanan re hiştîye.

SAMÎ BERBANG

Sê pêkhatin û sê kirin

MEDENÎ FERHO

Gelo çîma mirovê ku di çivatan de dibêje ez û ez, li ber aveke zelîlî çog berdane erdê, rûniştiye û dêhna xwe daye rengvedanê (keskesor, azfendakî) çîrîkî û guhertinê wê? Ku bi milyonan çîrîk di yek saniye de têkili tevliheviyeke nîgarî dibin û ji kirasekî dikevine kirasê din, da pêşkîn mezintir yên peqpeqokî pêk bê. Yan jî, berî ku çîrîk bigîhîn wateyê peqpeqok parce dibin, hûrik dibin û têk diçin. Rengvedanê azfendakî bi xurî û lezî pêk tê, reng diguherin. Her kîlikâ bizavtinê di nava xemleke din de ye. Çîrîk çawa dikeve nava lept û livandina pir hêlî û bi dilopek din re dibe yek? Lez û xurtiya pîzrûkan bi giştî nayê dîtin, lewma bi navê çîrîk ku pişti miçobelo bûna nîgarî ronahiya wan ya xemîlî tê dîtin, hatine binavkirin. Azîneyeke xwezayî ye, bi her têkîlî û ji hevûdin cûne di nava çeşniyeke selîpanî ya veçîrî, cih ciha qutbirî derdikevinê holê.

Béguman her têkîlî di nava hoy û mercen xwe de, ji bandora hinek pêhatiyê din derdikevî holê. Mîna çîrîkên pîzrûkî yên ava zelîlî ku di nava keskesora (azfendakî) de miştaxî rûbara avê dibin. Yan bi bizavtina gurek ba, yan jî bi ketina pelekî ku şax û perên xwe li nav milê bayekî nerme peyax dike û bi nazdarî dikeve rûbara avê, her wiha bi zixurekî ji nişka ve pêl bibe zemreya avê.. Bêdengî û aramiya ava zelîlî hew te dît kete wateyeyeke livandinî û pêlîn gilover li hevûdin hatin badan, mezin bûn, di nava ronahiya şeşims de kirasê xwe guhart,

pîzrûk û çîrîsîn teleskopik geh bûne şelîpan, geh qutebirî li dûv hev ketin...

Pêkhatina xwezayî di nava şaxê nivîsa kurdî de cihê xwe bi xurî negirtine. Lî, her roja ku diçe pêhatiyê pîr seyr û balkêş derdikevin holê. Dabaşa min ne li ser bûyer û pêkhatiyê politik e. Di vê nivîs de min hewl da ku hinekî bi gottenan bilîzim û daxwaza birêz Faysal Dağı, bi kurtî be jî bînim cih. Berî niha bi çandekî nivîsek wî der barê rewşenbîran de derket. Min hewl da û soz da ku ez wî di vî warî de bi tenê nehêlim. Nivîsa pêşî hinekî dirêj bû û berî bi çandekî giha destê berpirsê rojnameya Azadiya Welat. Tiştêkî pîr balkêş... Em qet nawxazin balê bidin ser guhartinan, yan jî ew fîrbûna sedsalan ku di hûnandina laşê me de bûye bîrov û bandorê li ser avşolka kîmyewî ya mîjîyê me dike, firezennda ramangiriyê nade. Azînek (sisteme) derketîye holê. Azînek ku malê kurdan e, ji hêla kurdan ve bi çewtî û rasyîn xwe ve malê kurdan... Sembola wê, tîpa (pitik) 'K' ye ku navîşana welatê Kurdistanê ye. Ne tenê di warê politik de.. Di warê medya û wêje û çandî de.. Mebesta min, iro, medya, çand û wêje ye.. Ev her sê şax bi hev û din ve gîredayî ne. Hêvî ew bû ku têkiliya her sê şaxan jî mîna ava zelîlî ya zemre, pîzrûkîn çîrîkî yên azferdakî û ronahiya têr nîgar ya şeşimsa pîroz.. Sê pêkhatîn xwezayî beraberî sê pêkhatîn civakî.. Kurd, ji bîlî azîneya xwe, binbariya her azîneye biyanê dikêşin û erê dikin. Serê xwe ditewînîn û gotina ezbemî ji devê wan xalî nabe. Ji pêr, doh heya bigîhî dema iro, ku pirsgirêk kete sînorê kurdî û sedema tevger û hûnandina civakî kete ser masetê, atêşfûra Nemrût dilan diqijilîne, argoniya rûdêna mirovê ku di kûce û kolanan de, di civatan de dibêje ez û ez dest pê dike. Ew fîrbûna çewtî ya sedsalan ku di hûnandina laşê me de mîna bîrovê belav bûye, hûrik hûrik dikeve xwerha girzokî û bi laşê me dikeve. Aya, tûn û bals bin jî azîneya kurdî be, ne çêtir e ji ya xêro, dêro? Da ku tûn û bals, bi rastmal, warîdat,

serwet û tekyana gelê mirov be tu dilîşî û çanbêzîriyê nade, lê heger tûn û bals mîna daqoqê serî mixkirî yên xêro dêro be, canêşî û dilîşî digihê wateya tunebûn û têkçûnê. Her wiha navîşana mirovên biyan nawîşkên filehî ne. (Bila gelê Filleh-Aramî min bibexşînî, navê gorêwan wilo ne, da ku min bikaranî) Bo atêşdiliya Faysal, cih bide aramîlîyê, dixwazim gotineke pêşîyan bêjim: "Koçerê bê pez, gundiye bê rez û ew mirovê ku di civatan de bêje ez û ez, ne tiştîk in, pûş in.." İcar, di nava me de helbet wê rojnamevanek rabe bi rojnamevareki re hevpeyvînê çêbike. Di dîroka rojnamevâniya cîhanê de bûyereke nû ye... Ji demjiyana ku perşomanê dewsa papîrûs girtiye û bûye rîbûwariya şaristanî, her wiha bûye bingeha pîrtûkan û vir de bûyerek wilo çênebûye.. Mirov di nivîs û gotarêñ xwe de navê wan hil-dide, yan jî li ser wan dînivîse, lê hevpeyvîn!.. Birçîbûna pesindanê ji xisletên feodalî tê... Yan jî, nivîskarekî ku dibêje ez payeberî berdevkê nivîska kurdî me, ji bo xwe bi nivîskarî bide qebûlkirin dûvê gamêşen xelkê bernade. Bi kurdî dînivîse, ji bo pêşeroj û civaka kurdî dînivîse, lê pişta xwe dike civaka kurdî û pêdiviya devê dergehê xelkê dibîne... Yanî bersel-begê gelê kurd e, li devê deriyê xelkê dikuze. Navê bêxêritiyê, ji evdîtiya erebî û bendetiya kurdî derketîye.. Ereban bi 'qulhuwallahu', tîrkan jî bi 'yakarîmwallahu' ev her du gotin cingî me kirine. Her wiha em jî bi hev û din re bi listika 'Bizzîmbadîm' dileyizîn. Ev teva kîrinê amiyane ne ku tu sûdê nadîn.. Kîrinê amiyane bi kérî mirovên rewşenbîr naye. Rawşenbîr hay ji cîhanê, tevger û guhartinan heye û pêdiviya karê wî jî rîzanî û rîvebîriya hewngîrî ye.. Karê amiyane tu sûdê nade mirovan û nade wêje û çanda kurdî jî. Yezdanê pak û dilovan û mehreban dawiya çand, wêje û rojnamegeriya kurdî xêrûbêr bike.

Çend pêkenokên li ser toriyan

Makîneya cil

şûştinê û torî

Rojekê pirekeke torî li televizyonê temâse dike, dinêre ku di televizyonê de makîneyek derket ku cilan (kinca) dişo, pir kîfa wê tê û baz dide odaya din, ji zilamê xwe re dibêje: "Wele tu yê makîneyeke cilşuştinê ji me re bikirî."

Mêrik jî dibêje: Baş e! û sibê radibe berê xwe dide bajêr, li bajêr tenê yek dikaneke ku makîniyê cilan sarker û tiştên wisa difiroşe heye.

Zilamê torî diçe devê deriyê dikanê û dibêje xwediyê dikanê:

- Ev makîna te ya cilan bîhayê wê çiqas e?

Mêrikê dikandar dibêje:

- Xalo em nafoşin toriya

Zilamê torî vedigere, dibe sibeh vê carê qatek cil li xwe dike, qerewatê gi-re dide û dîsa diçe cem dikandar, dibêje:

- Ev makîna te ya cilan bi ci ye?

Mêrikê dikandar dibêje: "Xalo em nafoşin toriyan!"

Roja din dîsa zilamê torî vê carê kin-cen koçeran li xwe dike, kefiyek dide serê xwe û vedigere cem dikandar, dibêje:

- Ev makîneya te ya cilan bi ci ye? Mêrikê dikandar dibêje:

- Xalo ev bû sê car tu têyi ez ji te re dibêjim em nafoşin toriyan.

Zilamê torî hêrs dibe dibêje:

- Ma ez nizam tu ji ku zanî ez torî me?

Ê dikandar dibêje:

- Xalo ji ber ew tişte ku tu dipirsî ew ne makîna cilan e, ew sarker e.

Vinevina mîrê çê

Dîsa rojekê yekî Torî li dolmîş si-war dibe da ku here Amedê. Di hundi-re dolmîş de mîşek dike vine vin diçe û tê, torî hêrs dibe her carê destê xwe diavêje ku bigire lê nagire, lê gelek hêrs bûye.

Carekê her du destê xwe dike kulm, mîşê digire û pozê xwe dibe ser mîşê û dibêje:

- Vin vin, vinnnnn, vêca te xwar

Digire mîşê di camê de diavêje, dibêje:

- Tu jî heya Amedê bi piyan were, bila hemû kes zanibe vinîniya mîran qawa ye.

Toriye qure

Torî dema diçin bajêr hîna nîvê şevê radibin da ku qoltixê pêşin bigirin.

Rojekê yekê torî dimîne di xew de û dereng dimîne heya diçe ku kursiyê dolmîş yê pêşî tijî bûye, mecbûr dibe ku li paşiyê siwar bibe.

Gelek qure ye, difikire dibêje ez çawa bikim ku herim kursiyê pêşî.

Di carekê de demançeya xwe dikşî-ne û dibêje şofêr, 'wele heya bajêr tuyê bi paş ve biçî' şofêr dibêje 'çawa ezê heya bajêr bi paş ve biçim, û hewce jî tune ye.'

Ê torî dibêje 'hewce heye, ji ber ku ez kursiyê paşî wekî kursiyê pêşî dihe-sibînim.

Kerê torî û mala res

Rojekê dîsa yekî torî hinek bîber becan û tiştên wisa ji xwe re dibe Misircê da ku bifroşe û ji zarokê xwe re hinek tişt bistîne.

Dema dighêje bajêr dînihêre ku xaniyek reş li wir e, ew jî kerê xwe lê gi-re dide û diçe nava bajêr karê xwe di-qedîne û vedigere.

Dema tê dinêre ku ne xaniyê reş, ne jî kerê wî li wê derê ye

Dipirise dibêje:

- Xwedê ji we razî be xaniyekî reş li vir bû, min kerê xwe lê girê dabû, ne

xanî li vir, ne jî kerê min?

Ew kesen li wê derê jê re dibêjin:

- Xalo ew ne xanî ye, ew trê bû çû.

Ê torî pirs dike

- Dibêje çû ku?

Dibêjin wele çû Haydarpaşa

Mêrikê torî dibêje:

- Wele ezê jî herim Haydarpaşa.

Ew kesê li wê derê dibêjinê:

- Xalo Haydarpaşa dûr e, tu nikarî bi piyan herî û vêga kerê te jî cihenimiye.

Ma bi serê ê Torî dikeve, dibêje:

- Wele ezê herim.

Mêrikê torî berê xwe dide Haydarpaşa Stenbolê tê tê, lê dibe şev li istasyona Qubînê diçe otelekê. Dinêre ku nivînê otelê gelek paqîj û spî ne. Dibêje wekî bila ev qirê nebin ezê di bin ranzê de razêm.

Derengê şevê dinêre ku zilamek û pîreka xwe hatin odayê û li ser nivînan mîrik û pîreka xwe ketin henekan. Mêrik ji pîreka xwe re dibêje:

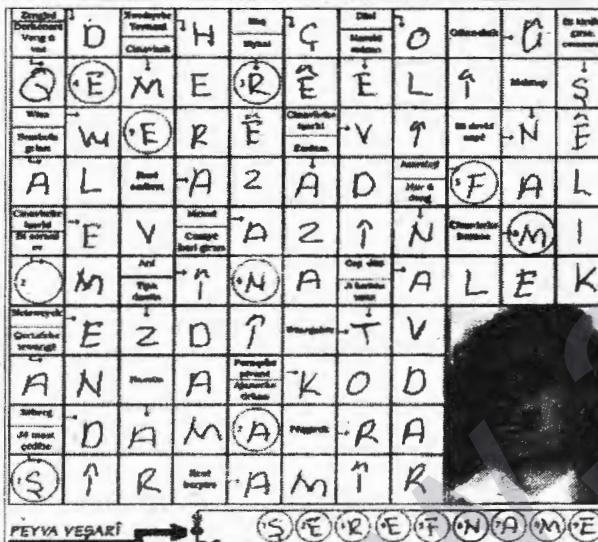
- Çavên te ew qas xweşik in, ku hemû dinya tê de dixuye.

Ê Torî jî serê xwe hêdîkava radike dibêje:

- Bira, xwedê ji te razî be, hela binêre kerê min jî di çavên jina te de nax-weyê.

CABBAR BARIŞ

BIXELAT...

Bersiva Xaçepirsa 74'an

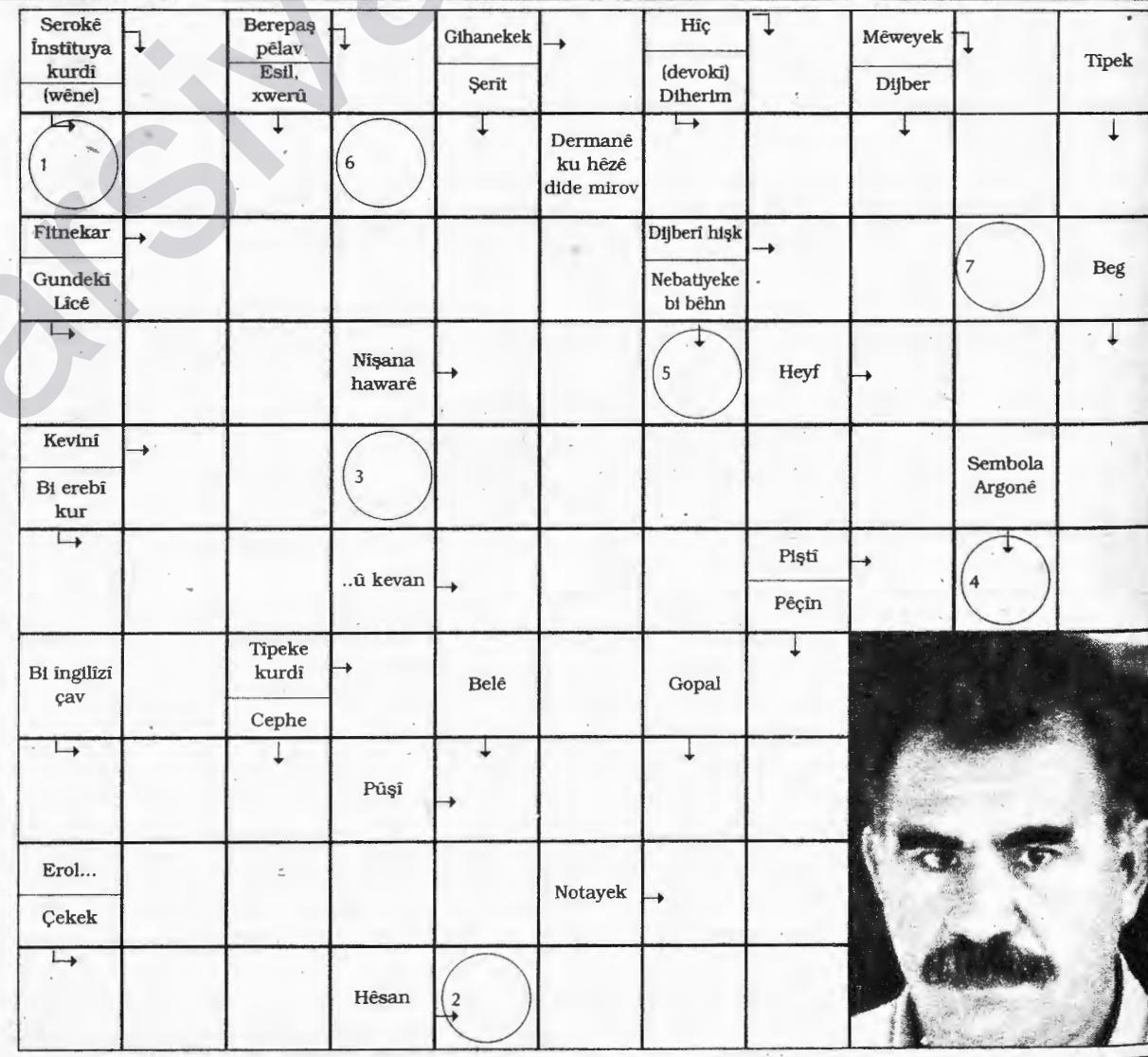
Xaçepirsa me bixelat e. Di 15 rojan de ci bersiv bigihîjin me, emê wan binirxînin û bi riya pişkê li 5 kesan belav bikin. Xelata hejmara me ya 76'an Kasetta Ciwan Haco (Bilura min)'e Jérénöt:

Ji bo ku bersiva we bê nirxandin, divê hûn "Peyva Veşarı" di nava quityîn li bin xaçepirse de binivisin û tevî navnîşana xwe ji me re bisîmin.

Pênc kesen ku xelata xaçepirsa me ya hejmara 74'an Încila Yûhana qezenc kirine. Mehmet Orak/ Manisa, Ömer Tavukçu/ Amed, Ülkede Gündem/ Riha, Ahmet Demir/ Bazid, Fikret Demir/ İzmir,

XACEPIRSA BIXELAT (76)

PEYVA VEŞARI

1 2 3 4 5 6 7

WELAT

Rojnameya Hefteyî
(Haftalık Gazete)

Li ser navê
Zerya Basın ve
Yayincılık
San. Tic. Ltd. Şti.
(adına)
Xwedi (Sahibi)
CELALETTİN
YÖYLER

NAVNIŞAN

Ayhan Işık Sk. No:23/3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL-FAX
(0 212)
251 90 13

Gerfinendeyê Weşanê
(Yayın Yönetmeni)
SAMİ TAN

Berpîrse Karê
Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)
M. SALİH TAŞKESEN

Berpîrse Saziyê
(Müessese Müdürü)
TAHIR ELDEMİR

ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık
A.S.

BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım

NÜNERİTYÎN ME
(Temsilciliğimiz)
Nimfinendeyê Giştî
yê Ewrûpayê:
Mazhar Günbat

Tel: 00 32
53 64 12 62
Brûksel
Medenî Ferho
Suriye:
Jan Dost
Helim Yûsiv
Berlin:
Silêman Sido

49-30-69002695
Hannover:
Selim Biçük
49-5721-81360
Munchen:
Mahmut Gergerli
49-871-670884
Stockholm:
Robin Rewşen
46-8-7510564
Bonn:
Ahmet Baraçkılıç
49 228 66 62 49

Yalçın Küçük: Büyerên dawîn generalan jî dide fikirandin

L i gorî pêşbîniya min, ev hikûmet dê ji bo çareseriya kêseya kurd gavêngîring neavêje. Lê, astengê li ber vê yekê ji aliye Serkaniya Giştî ve nayêñ derxistin. Diyar e, Serkaniya Giştî di nav astengê li ber çareseriya kêseya kurd de cihê serekî nagire. Lewre general bi kurtebirî wiha dibêjin: "Ji me ew qas! Çareseriye bibînin ku em bikaribin bipejîrinin."

Hikûmetê bi xwe dest û piyêñ xwe girêdane. Di damezirandina hikûmetê de xala girîng têkçûyîna siyasetmedarêñ tirk ên pişti serdema darbeya eyûlist e. Dîtin ku ev navêñ nû bi kêri tiştekî nayêñ, îcar hikûmet spartin "heyeta rûspiyan."

medarê bi salan Ecevit dibe ku hin gavêngîring bi avêje. Ji ber ku Tirkiyeyê di qeyraneke (krîz) mezin de ye. Ev qeyran pişti operasyona li ser Başûr xedartir bû. Têkoşina çekdarî ya kurd hêvî û vîna hêza li diji xwe şkand. Pêşbîniya min ew e ku, wê siyastemedarêñ tirke ji çalakiya Kirikkaleyê dersekê wer-girin û vê rewşê ji holê rakin. Dîsa ji ev nayê wê wateya ku wê gavêngîring biavêjin. Lê, aqil zorê dide van. Bi serdema Özal vir ve hin derûdoran xwestin li diji artêşê polisan wekî hêzeke alternatif xurt bikin. Lê, artêş ji bili xwe hêzeke desthilatdar nexwaze. Ji ber vê yekê wê réxiştina polisan bê belavkirin. Dîsa ji artêş di her warî de ne desthilatdar e. Wekî mînak, li ser wezareta

karêñ derveyî 3-4 mehan desthilatdariya serkaniya giştî tunebû. Bi ya min, têkoşina artêşê ya li diji hêzên faşist û mafyaya Ülkü-cü gaveke erêni ye, lê, ne gaveke girîng e.

Serdana Mesut Yılmaz a ji bo Yaşar Kemal ew qas ne girîng e. Tişte ji vê yekê girîngit Tansu Çiller Mesut Yılmaz bi gotina "Tu min giliya min li ba Apo dikî" tawanbar kiribû. Derûdorêñ nêzîki Yılmaz bi riya min hin agahî gihadîn. Ev ji bo wan ji baş e. Li aliye din ez hewlîn mebusê ANAP'ê Salih Yıldırım yên ji bo lêborîna alîkarêñ PKK'ê geleki erêni dîbînim. Lê, ez hebûna Oltar Sungurlu di nav hikûmetê de jî wekî tiştekî geleki neyînî dîbînim. Bi qası ku min xwendiyê bernameya hikûmetê hêviyê na-

de mirov. Dibe ku ji bo denga ewlehiyê bername wiha hatibe nivîsandin. Bi dîtina min, Ecevit û Cîndoruk ji Mesut Yılmaz zedetir. Bi rewşê hesiyane. Cîndoruk, bi awayekî sergirtî pêwistiya serbest berdana Ismail Beşikçi anî zîmîn. Bi bawerîya min, pişti bûyera dawîn generalêñ tirk wê bi baldarî li ser rewşê bifikirin. Lewre pişti ku PKK li Rojhilata Navîn bû hêzêke xurt, Rûsyâ li diji DYAK'ê Tirkiyeyê xwe nêzîki PKK'ê dike. Di herman katê de helwesta welatên ereb wê dewleta tirk bêhtir bide fikirandin.

akam: encam, netice (sonuç)
azîne: rîbaz, metod
beramberî: li hemberî (karşılık)
bêleş: bêteşe, bêhawé
bîrdoz: ideoloji
çirav: sulav
dab û nérft: orf û adet
dadger: hakim
derbirîn: ifadekirin
dugîsinkirin: dubarekirin
erk: peywir, vatînî, wezîfe
ezmûn: tecrûbe
fîrbûn: hînbûn, (ögrenmek)

Ferhengok

fîrgeh: dibistan, mektep
gencîne: xezîne
xweşbîn: çakbîn, optimist (iyimser)
gengeş: gotûbêj, guftûgo, (tartışma)
giriftar: kêse, pirsgirêk, arîse, problem
havîldayî: berhemdar, berdar (verimli)
hemnişîn: hemwelati (vatandaş)
herişandin: pelişandin
hoy: merc, şert

ji berkîrin: ezberkîrin
jînenîgarî: biyografi
jenîn: lêxistin
kawdan: mercen xwezayî
keysebaz: fırsatperest
nol: wekî, mîna, fena
pêpelûk: qonax, pêngav (aşama)
pêşbîn: texmîn
şalyargeh: wezaret
tawan: sûc
xelwet: cihê îbadetê
xiniz: xayîn

i wan rim Kir

û xîreta mirovehiyê diparast.

Tê zanîn ku rojêñ teng, dij-war, çiqas mirovên qels û bê-bawer kişf dike, ewqas mér-xas û egîdan jî kişf dike. Ji bo qetek nan qurtek av û rojek bêlêdan hin kes, ci rûmeta ku kesayetiye tîne holê dide bin lingan û xiyanetê dike. Hin kesen ku bi hevîre bîrdoza partiyê hatine sitrandin. Ji bo ku bi rûmefî û serbilindahî, di dadgehêñ dijmin de partî, doz û daxwazên şehîdan biparêzin li ber xwe didan. Dizanîbûn ku wê ev berxwedan bibûya sedema zordarî û hovîtiyeke hê mezintir jî, lê belê careke din dizanîn ku jiyanekî bi rû-met, bi dana kefaret û berxwe-danê nebe, nabe.

Kawayê hemdem Mazlum
Doğan, di vê derheqê de wiha
digot: "Bi çi şeklî divê em li
ber xwe didin! Me li ber xwe
da, lê belê dijmin roj bi roj lê-
dan û êrîşen xwe yên hov hê
dijwartir kir. Ya eşkere bû ew
e ku diviya mirin pêkbihata,
ya ku me tê dernexist ev yek
bû. ji bo ku ev zilm û zordarî
têk biçe, mirin divê." Ü bi dû
vê pêşniyara xwe de, di şeva
Newroza pîroz de bû ala berx-
wedanê. Édi rê hatibû vekirin.
Meşa azadîyi, meşa jiyanê
dest pê kiribû, ji ber ku berx-
wedan jiyan, jiyan berxwedan bû. Meş
meşa jiyanê bû. Yê ku wê bidana dû kar-
wanê şehîdan, wê di demsalê de hin roj û
mehêñ nû bi rûmeta berxwadanê xwe
bixemilandana.

Pêtala ku Mazlûm pêxist rê li dîlên
ser ronî kir. Di bin şewqa pêtalê de agirê
berxwadanê hê geşir bû. Çar lawên agir
di şeva 18'ê gulanê de bi berxwadana
xwe neyar têk birin. Meha gulanê li dûv
Hakî û Xelil, bi berxwedana Mazlûm û
Çar Lawên Agir ji xwe û ji cihê xwe yê
di demsalê de şerm kir. Ji kerba, gul, so-
sin û rihan çilmisîn, daran pelçimên xwe
ji şerman dawêşandin. Dizanin ku gulan
ne bi wan, bi keda Haki, bi bejn û bala
Xelil, bi şewq û ronahiya Çar Lawên
Agir: Ferhat, Nejmî Eşref, Mahmûtê de-
lal hê sipehitir e.

Bi dû berxwedana Çar Lawêن Agir di zindanê de bexwedan hê gestir bû. Neyar kete tirs û xofeke pir mezin. Dudiliya ku bi sedema îşkencê û hovîtiya dijmin li ser însanan peyda bûbû, hatibû şkestin û bawerî hê xurtir dibû. Belê, ev tev berhe-

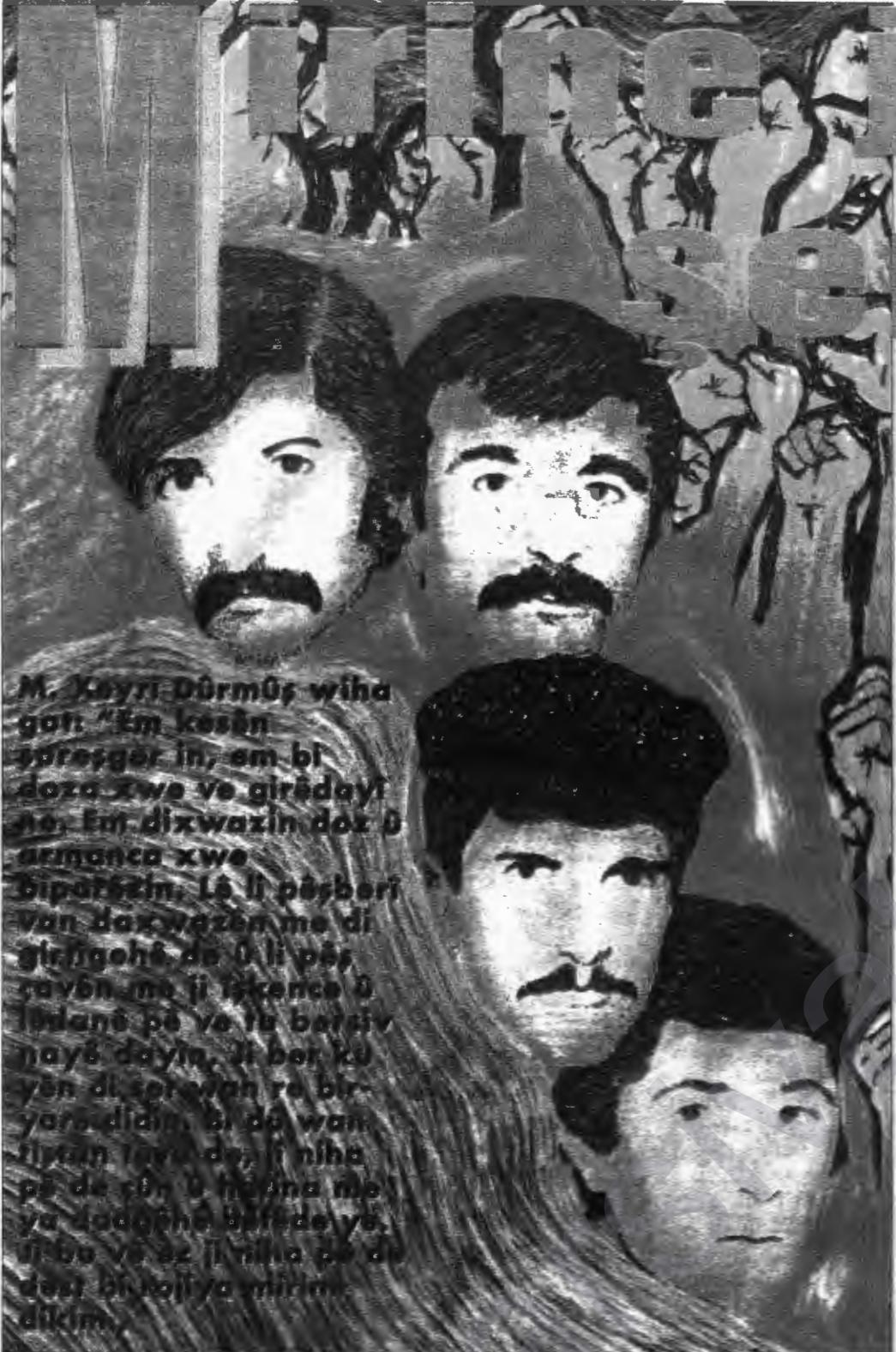
mên berxwedanê bûn, lê belê careke din jî dijmin qîma xwe bi wan nedianî, êris îşkence kêm nedikir.

Di vê rewşê de armanc û daxwaza dî-lên şer, "parastina dozê û jiholêrakirina işkenceyê û hovîtiya ku li ser şoresseran dihat bikaranîn" bû. Dijmin li pêşberî van daxwaziyan, bersiva xwe bi êrişen hê dijwartir eşkere dikir. Lê diviyabû doz bihata parastin, tirsa mirinê, a ku **gir**, tîgeh pê hatibû dagirtin, bihata şkandin. Lê cawa?

Bersiv pir eşkere bû. Rojiya mirinê bû. Wê gav bi gav, saet bi saet, roj bi roj bi bîr û baweriyeke pir mezin biajotana ser mirinê. Di nav xwe de biryar dan û destpêk bi dû eşkerekirina vê biryarê re wê derketa. Di 14'ê tîrmeha 1982'yan de di dagheha leşkerî de, biryar bi destê M. Xeyri Dûrmûş wiha hate eşkerekirin: "Em kesên şoresser in, em bi doza xwe ve girêdayî ne. Em dixwazin doz û armanca xwe biparêzin. Lê li pêşberî van daxwazên me di girtigehê de û li pêş çavên me ji îşkence û lêdanê pê ve tu bersiv nayê dayîn. Me ev daxwaziyên xwe gelek caran ji we re jî eşkere kîrin, lê we jî çareser nekir û hûn nikarin. Ji ber-ku yên di ser we re biryarê didin. Bi dû wan tiştan teva de, ji niha pê de cûn û hatina me ye dadgîhê bêfêde ye. Ji bo vê ez ji niha pê de dest bi rojiya mirinê dikim..." Bi dûv beyankirina biryarê re, Kemal û Alî Çiçek jî besdarbûna xwe ya rojiya mirinê eşkere kîrin.

Di kele kela germa havînê de karwanê berxwadanê bi rê ketibû. Di destpêkê de 6 şoresgeran dest bi berxwedanê kirin. Xeyrî, Kemal, Akîf û Alî, di serê govendê de bûn. Lê roj bi roj besdarên berxwedanê zêde dibûn. Carekê tir ji kevanê derketibû. Meş, meşa jiyanê bû, ma Mazlum negotibû "Berxwedan Jiyan-e." Hîn di eşkerekirina biryara berxwedanê de, dijmin ketibû tîrseke mezin. Dîlên ser êdî qeydên xwe qetandibûn. 14'ê tîrmehê di dîroka zîndanê de, di dîroka şoreşa gelê me de bibû roja rûmetê. Di demsalê de 1982 û mehîn vê salê adar, gulan û tîrmeh bi wateya berxwedana Girtîgeha Amedê hatin xemilandin. Di salvegera 14'ê tîrmehê de fikir û ramana me diçe ser berxwedana şehîdên nemir Xeyrî, Kemal Akîf û Alî. Lewra berxwedana wan mirovahî xiste şermeke pir mezin. Bi kîf û eşq, bi çûna xwe ya ser mirinê, mirin ji holê rakirin. Mirin tunebûn bû, lê şehîdên Girtîgeha Amedê û şehîdên şoreşê mirin kuştin. Mirin di zîkê xiyanetê de hat kuştin, jiyan di ala berxwedanê de wê her li ba bibe.

MAHMUT DUMLAYICI

di dîroka gelê me de gelek rojên
xwedî wateyêñ mezin hene.
Wekî Newrozê, di dîroka gelê
me de roja serhildan û rizgari-
ya ji bin zîlm û zordariya De-
haqan e. Bi berxwedana Ka-
wayê Hemdem Mazlûm Doğan, wateya
vê rojê hê mezintir bûye. Hin ji van rojan
bi serberjêrbûna dîroka gelê me, bi bin-
destî û qirkirina gelê me tê bîra me. Hin
ji bi berxwedan, serhildan û qehremani-
ya gelê me têbîranîn.

Lê belê ji sala 1970'yi vir de hin roj, meh û sal hene ku dirokî û gelek giranbuha ne. Ji vê salê pê de di rêberiya serokê neteweyî de meşa azadiyê dest pê dike. 27'ê Mijdara 1978'an di demsalê de rüpeleleke pir bi rûmet e, roja damezirandina PKK'ê ye, 15'ê Tebaxâ 1984'an ji aliyekî damezirandina HRK'ê (Hêzên Rizgariya Kurdistan) û êrîşen ser Dihê û Şemzinan, destpêka şerê çekdarî ye. Mirov dikare bi hejmar roj û mehîn xwedi wateyên giranbuha bîne ziman.

Bi hatina cûntayê re, di seranserê
Kurdistanê de li ser gel zilm û zordariye-

ke mezin hatiye meşandin. Bi sedan endamên partiyê û bi hezaran welatparêz di işkence û lêdaner re derbas bûn û girtîgeh bi wan hatibûn tijikirin. Dîsa bi sedan endamên partiyê û welatparêz hatin qetilkirin. Dijmin bi işkence û qetiliaman dixwest bîr û baweriya gel ji partiyê û têkoşînê bişikîne. Di vê riyê de, paşvekişana partiyê bi xelesbûn û bazzana Ewrû-payê dida nîşandan. Ji aliyeğî zilm û zordariya li ser gel pêk dihat û ji aliye din ve bi carekê ré windabûna partiyê û agahî-yênu ku dijmin di derheqê partiyê de belav dikir, gel dixist dudilivê.

Di vê demê de dijmin, di girtîgehê de jî dixwest di şexsa endamên partiyê de, partiyê biqedîne. Ji bo ku vê armanca xwe pêk bîne li ser dîlên şer hovîti dimeşand. Rewşike tarî, rewşike bi zor û zehmet bû. Meydana şer li Girtîgeha Amedê hatibû danîn, du artêş li pêşberî hev bûn. Yek ji wan artêşa dewletê bi çekên hovîtiyê hatibû xemilandin. Artêşa din a dîlên şer berxwedanê bi bir û baweriya xwe û tenê bi lasên xweyî tazi li pêşberî vê artêşa hoy, partî doza Kurdistan